T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
REKREASYON YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRENCİLERİNİN REKREATİF FAALİYETLER HAKKINDA GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Erhan ŞANLI

TEZ DANIŞMANI
Dr. Öğr. Üyesi Cüneyt TAŞKIN

EDİRNE 2022

Tezin Adı: Beden Eğitimi ve Spor Öğrencilerinin Rekreatif Faaliyetler Hakkında Görüşlerinin İncelenmesi

Hazırlayan: Erhan ŞANLI

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Trakya Üniversitesi Kırkpınar Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin, rekreatif faaliyetlere katılım hakkındaki görüşlerinin belirlenerek, çeşitli değişkenlerle olan ilişkilerini tespit etmektir. Araştırma evrenini Trakya Üniversitesi Kırkpınar Spor Bilimleri Fakültesi öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada kullanılan veri toplama aracı; kişilerin boş zamana karşı olan tutumlarını belirleyebilme amacı ile Ragheb ve Beard tarafından 1982 yılında oluşturulan, Türkçe çevirisi Akgül ve Gürbüz tarafından gerçekleştirilen "Boş Zaman Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Örneklem grubunun cinsiyet, bölüm ve gelir değişkenlerine göre, boş zaman tutum ölçeğinden almış oldukları puanlar SPSS 25.0 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Katılımcıların, boş zaman tutum ölçeğinin duyuşsal, bilişsel, davranışsal ve tüm ölçek alt boyutlarına göre; cinsiyet ve bölüm değişkeninin tümünde, gelir değişkeninin duyuşsal ve davranışsal alt boyutlarında anlamlı farklılaşma tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Anahtar Kelimeler: Rekreasyon, Boş zaman, Rekreatif etkinlik, Tutum

Name of thesis: Examining the Opinions of Physical Education and Sports Students on Recreational Activities

Author of thesis: Erhan ŞANLI

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the relationships of trakya University Kirkpinar Faculty of Sports Sciences students about participation in recreation activities and their relationship with various variables. The research universe is made up of students from Trakya University Kirkpinar Faculty of Sports Sciences. Data collection tool used in research; The "Leisure Attitude Scale" created by Ragheb and Beard in 1982 and translated into Turkish by Akgül and Gürbüz was used to determine people's attitudes towards leisure time. According to the gender, department and income variables of the sample group, their scores from the leisure attitude scale were analyzed using the SPSS 25.0 package program. Participants according to the sensory, cognitive, behavioral and all scale subscales of the leisure attitude scale; significant differentiation was detected in the sensory and behavioral sub-dimensions of the income variable in all gender and department variables ($p<0.05$).

Key Words: Recreation, Leisure time, Recreation activity, Attitude

ÖNSÖZ

Tez sürecim boyunca tecrübe, bilgi ve desteğini benden esirgemeyen değerli danışmanım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Cüneyt TAŞKIN' a teşekkürlerimi sunarım.

Başta üzerimde emeği olan aileme, beni yetiştiren değerli hocalarıma, çalışmamıza destek olan tüm spor bilimleri öğrencilerine, Trakya Üniversitesi Kırkpınar Spor Bilimleri Fakültesi idari ve akademik personeline ve yüksek lisans öğrenimim boyunca bana destek olup ilham veren hocam Aytekin SÖNMEYENMAKAS' a teşekkürü bir borç bilirim.

Bugünlere gelmemde maddi ve manevi destekleriyle her zaman yanımda olan aileme ve eniştem Nusret PIRLANT' a teşekkür ederim.

Erhan ŞANLI

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **i**
ABSTRACT ..... **ii**
ÖNSÖZ ..... **iii**
İÇİNDEKİLER ..... **iv**
TABLOLAR LİSTESİ ..... **vi**
ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **vii**
KISALTMALAR LİSTESİ ..... **viii**
GİRİŞ **1**
I. BÖLÜM **2**
KAVRAMSAL ÇERÇEVE **2**
1.1. Rekreasyon Olgusu 2
1.1.1. Rekreasyon Tanımı 3
1.1.2. Rekreasyon Tarihi 6
1.1.3. Özellikleri Bakımından Rekreasyon 9
1.1.4. Rekreasyon ve Sistematik Sınıflama 10
1.2. Zaman ve Boş Zaman 10
1.3. Boş Zaman Yönelimine Ket Vuran Etmenler 13
1.3.1. Davranış ve Kültür 14
1.3.2.Sosyolojik Etkiler 14
1.3.3. Ekonomik Etkiler 15
1.3.4. Mesleki Gelir 21
1.4. Tutum Olgusu 21
1.4.1. Tutum Bileşenleri 21
1.4.1.1. Zihinsel (Biliş) Öğe 21
1.4.1.2. Duygusal (Duyuş) Öğe 21
1.4.1.3. Davranımsal (Davranış) Öğe 19

1.5. Tutum Değerlendirmeleri 21
II. BÖLÜM 23
YÖNTEM 23
2.1. Araştırmanın Tasarımı 23
2.2. Araştırma Evren ve Örneklemi 23
2.2.1. Araştırma Grubu (Örneklem) Özellikleri 24
2.3. Veri Toplama Araçları 25
2.4. Veri Analizi 27
2.5. Araştırma Hipotezleri 29
III. BÖLÜM 30
BULGULAR 30
TARTIŞMA ve SONUÇ 39
KAYNAKÇA 41
EKLER 47
Ek 1. Boş Zaman Tutum Ölçeği 47
Ek 2. Etik Kurul Onayı 48

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Rekreasyonun Sınıflandırılması…….....9
Tablo 2. Araştırma Grubu Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı 14
Tablo 3. Uyum İyiliği İndeksleri ve Normal Değerleri 22
Tablo 4. BZT Ölçeğinin Güvenirlik Katsayıları..... 24
Tablo 5. Normallik Testi Sonuçları 24
Tablo 6. KSBF Öğrencilerinin Duyuşsal Boyut İstatistikleri……..26
Tablo 7. KSBF Öğrencilerinin Davranışsal Boyut İstatistikleri..... 28
Tablo 8. KSBF Öğrencilerinin Bilişsel Boyut İstatistikleri..... 30
Tablo 9. KBSF Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Alt Boyutların İncelenmesi 32
Tablo 10. KBSF Öğrencilerinin Bölümlerine Göre Alt Boyutların İncelenmesi..... 33
Tablo 11. KBSF Öğrencilerinin Gelirlerine Göre Alt Boyutların İncelenmesi..... 34

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Doğrulayıcı Faktör Analiz Diyagramı 23

KISALTMALAR LİSTESİ

KSBF	Kırkpınar Spor Bilimleri Fakültesi
DFA	Doğrulayıcı Faktör Analizi
BZTÖ	Boş Zaman Tutum Ölçeği
RMSEA	Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü
X^2/Sd	Ki-Kare / Serbestlik Değeri
AGFI, GFI	Mutlak Uyum İndeksleri

GİRİŞ

Üniversite öğrencileri günlük yaşantılarının büyük bir bölümünü birlikte geçirmekte, bireysel ve sosyal ihtiyaçlarının çoğunu beraber gidermektedirler. Bu birlikteliğe rağmen aynı toplumda yaşayıp sosyalleşmelerine karşın farklı fiziki çevreye, farklı eğitime, farklı aile yapısına ve farklı kültüre sahip olabilmektedirler. Bu çoğul farklılık, öğrencilerin boş zamanlarında katılacakları rekreatif etkinliklerin seçimini etkilemektedir. Her boş zaman rekreasyon zamanı olmamakla birlikte, rekreasyon boş zamanın değerlendirilmesini içermektedir (Karataş, 2006).

Yapılması gereken rekreatif faaliyetler rastgele yapılacak olaylar silsilesini oluşturmamaktadır. Bu bağlamda öğretmenlerin boş zamanlarını nasıl değerlendirmesi gerektiği, boş zamanlarını değerlendirme şekillerini hangi yöntem ile belirledikleri, herhangi bir etkinliğe katılıp katılmadıkları ya da etkinliğe katılım sıklığının belirlenmesi gerekmektedir. Ayrıca bunlardan önce öğretmenlerin rekreatif faaliyeti yapıp yapmadıkları, rekreatif faaliyetleri yapmalarının önündeki engellerin ortaya çıkarılması gerekmektedir. Çünkü ihtiyaç ve nedenler belirlenmediği müddetçe yapılmak istenen rekreasyonların bir faydası olmayacaktır (Aslan, 2000).

Bu çalışma, Trakya Üniversitesi Kırkpınar Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin boş zamanlarında gerçekleştirdikleri rekreatif etkinliklere ait bakış açısını belirleyebilmeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda öğrencilere ait demografik özelliklerin bazı değişkenlere göre ilişkisi incelenmiştir. Boş zaman ve rekreatif etkinlikler ile ilgili yapılan bu çalışma, tüm üniversitelerin beden eğitimi ve spor bölümü ile rekreasyon bölümünde okuyan öğrencilerin yapacağı bilimsel araştırmalara kaynak teşkil etmesi açısından önemlidir.

I. BÖLÜM
KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Rekreasyon Olgusu

İngilizce'de; dinlenme, hoş vakit geçirme, eğlence, boş zamanı değerlendirme anlamına gelen 'recration' kelimesi kullanılmaktadır. Rekreasyon başıboşluk ya da avarelik değildir!... İş ve çalışma ile bitap düşmüş yorgun ve bunalmış bireylerin rahatlamasıdır. Temelinde haz, rahatlama, yenilenme, kendini geliştirme, tüm açılardan fayda getirici olan, tatmin olma duygusu barındıran gönüllü olarak katılım sağlanan serbest zaman aktiviteleridir.

Öncelikle keyif ve tatmin olma amacıyla, boş zamanda herhangi bir zorunluluk, baskı veya ekonomik çıkar olmaksızın gönüllü bir şekilde üstlenilen faaliyetler olarak ele alınır. Genel anlamda ifade etmek gerekirse, rekreasyon; insanların boş zamanlarında eğlence ve tatmin dürtüleriyle gönüllü olarak etkinliklere katılımıdır (Sağcan, 1986: 5) ve kişilerin akıl, ruh ve beden bütünlüğünün yeniden yapılanması kavramını içerir (Kelly, 1982: 26).

Günümüz modern dünyasında Rekreasyon, boş zamanda bireysel veya grup olarak yapılan eğlenceli, ani tatmin duygusu veren ve katılım sonucunda bireyin yenilenme ihtiyacını karşılayan aktiviteler olarak tanımlanır. Yani kavramın içeriği her geçen gün genişlemektedir.

Kentlerde yoğunlaşan çevre sorunları nedeniyle zorlaşan yaşam şartlarıyla mücadele içinde olan günümüz insanı; bedensel, psikolojik ve sosyal sorunlarıyla iç içe yaşamak zorunda kalmaktadır. Çağımız insanının rekreasyon gereksinimini de büyük ölçüde arttıran etmenler bunlardır.

Boş zaman artışı, sağlık koşullarının iyileşmesi, emeklilik koşullarının iyileşmesi, teknolojik gelişmeler, kadın çalışanların artması, eğitim düzeyinin yükselmesi, artan refah düzeyi aktiviteler ve alternatiflerin çoğalması, içsel-dışsal birçok motivasyon unsurunun oluşması ve daha birçok olumlu faktör rekreasyon katılımını olumlu etkileyen nedenlerdir.

1.1.1. Rekreasyon Tanımı

Boş zamanlarda, iş zamanının dışında kalan zamanlarda bireysel gelişimi destekleyici yapılan her türlü,; fiziksel, sanatsal, sosyal ve kültürel etkinliklerin toplamına rekreasyon denir.

1.1.2. Rekreasyon Tarihi

İlk Çağ'dan günümüze insanların boş zaman algısı uzun bir geçmişe sahiptir. Zamanın ruhuna uygun bir boş zaman algısını açıklayabilmek amacıyla içinde yaşanan toplumun boş zaman davranışlarını, çalışma ve yaşam tarzlarını incelemek gerekir. Sosyal, siyasi, dini ve coğrafi koşulların toplumları farklı etkilemesi her kültürde boş zaman algısının farklı algılanmasına ve uygulanmasına yol açmıştır. Antik Çağ kavramı M.Ö. 8. yüzyıldan M.S. 5. yüzyıla kadar devam eden ve Antik Yunan ve Roma kültürlerini içine alan dönem olarak adlandırılır.

Bu dönem toplumuna ait uğraş alanları ve günlük yaşam ritüelleri ile ilgili ilk kaynaklara, mağara duvarlarında rastlanmaktadır. Arkeolojik kalıntılarda avcı/toplayıcı toplulukların çiftçilikle uğraştıkları, taş ve kemikten yapılmış aletler kullandıkları görülmektedir. Mağara duvarlarındaki resimlerin en önemlileri avcılıkla ilgili olanlarıdır. Toplulukların insan sürüleri halinde yaşadıkları ve buna karşılık güçlü gözlem yeteneği ve doğa duyarlılığına sahip oldukları görülmektedir. Avcı/toplayıcı toplumlar yaklaşık 9000 yıl önce Kuzey Afrika'dan doğuda İndus Vadisi'ne kadar yayılarak Mısır ve Hindistan medeniyetlerini kurmuşlardır.

Devam eden süreçte güneyde Etiyopya'dan Doğu Afrika Boynuzu'na ve sonrasında Güney Afrika'ya kadar yayıldılar. Avcı/toplayıcı topluluklar; beslenme, barınma, biyolojik ihtiyaçlarını giderme, doğal afet ve yabani hayvanlardan korunma gereksinimlerini karşılayarak yaşamıştır. Antik Çağ'da insanların boş zaman davranışlarını mevsimsel koşullarla göre değişen gündüz çalışma saatleri oluşturuyordu. Bu toplumlarda günlük yapılan işler ve boş zaman etkinlikleri içi içeydi. Çalışmasını bitiren kişi; ailesinin yanına giderek zamanını yemek yeme, uyuma ve dinlenme gibi aktivitelerle geçirirdi. Toplumda bilge kabul edilen kişiler, diğerlerinin ürettiği yiyecekleri tüketir ve günlük işlerde çalışmazlardı. Bu kişilerin boş zamanları çoktu ve bu zamanlarını içinde yaşadıkları toplumun gelişimi için kullanırlardı.

Bilinen ilk yazı sistemleri Fırat ve Dicle vadilerinin bulunduğu bölge ve Nil Vadisi'nde ortaya çıkmıştır. Antik Yunan'da tarihi ve toplumsal olaylar ve gelişmeler sebepleriyle birlikte yazılmıştır. Bu nedenle sosyal çalışmaların başlangıç noktası bu uygarlık kabul edilir. Eski Yunan, "Polis" adı verilen şehir devletlerinden oluşuyordu. Yaklaşık 1500 Yunan şehir devleti coğrafi sınırları belirlenmiş farklı bölgeleri yönetiyordu. Bunların en önemlileri Sparta ve Atina'ydı. Ege Adaları, Küçük Asya kıyıları (Şimdiki Türkiye), Güney İtalya, Sicilya ve Libya'nın Kuzeydoğusunda bulunan Cyrenaica bu dönemin Yunan şehirleriydi.

Çok tanrılı Antik Yunan'da özellikle mimari ve tiyatro alanlarında olağanüstü eserler ortaya konulmuş ve bu topraklarda batı medeniyetinin temelleri atılmıştır. Günümüzde dünya için Avrupa kültürü ne ifade ediyorsa, Avrupa için de Antik Yunan Uygarlığı aynı şeyi ifade etmektedir. Antik Yunan'da boş zaman etkinliklerinden en çok faydalanan sosyal sınıf soylulardı. Kadın ve köleler, özgür erkek vatandaşlar için ayrılan kamusal alanın dışında kalıyordu. Zamanla yüksek statüye sahip kadınlar, olimpiyat oyunlarında seyirci olarak görülmüştü.

Antik Yunan toplumun %30'unu oluşturan kölelerin hiçbir hak ve özgürlükleri yoktu. Erkek köleler; yetenek, kuvvet ve fiziki özelliklerine göre

ayrılarak toprak, madencilik ve hayvancılık gibi işlerde çalıştırılıyordu. Kadınlar ise cariye olarak ev işlerinde ve cinsel köle olarak kullanılıyordu. Kölelik kendi içinde devlet köleliği (Demosio) ve borç köleliği olarak ikiye ayrılıyordu. Devlet kölesi, devletin belirlediği görevleri yapmakla yükümlüydü. Borç kölesi ise ödeyemediği borcuna karşılık alacaklıya bedenini rehin vermek zorunda olan kişiydi. Köleler bir mal gibi alınıp satılabilirdi ve sahiplerinin kendilerine vereceği her türlü emir ve cezayı yerine getirmek zorundaydı.

Yunancada "ascholia" sözcüğü çalışma, politik ve ticari faaliyet, "otium" ise boş zaman anlamındadır. Antik Yunan ve Roma'da soylular bedensel çalışmayı bir zorunluluk olarak alt sınıf ve kölelerin yapması gereken işler olarak kabul etmişlerdi. Aristokratlar; boş zamanlarını iyilik, naiflik ve mutluluk gibi değerleri geliştiren sanat, resim, heykel, felsefe gibi faaliyetlerle geçirirdi. Zamanla münazara, mental gelişim, meditasyon ve entelektüel faaliyetlerle kendilerini geliştiren Aristokrat sınıf ile alt sınıfın algılama ve estetik beğenileri arasında farklılıklar oluşmuştu.

Zeller (2008)'e göre Yunan felsefesi, genel olarak felsefe tarihi, özelde ise Avrupa entelektüel hayatının en önemli unsurudur. Sadece tarihsel açından değil, medeniyet tarihi açısından baktığımızda Batı'daki gelişimin, Yunan tarihinden ve felsefesinden bağımsız olarak ele alınması mümkün görünmemektedir. Yunan felsefesi, Batı felsefesinin müşterek kökenidir. Romalıların ve Orta Çağ filozoflarının felsefi düşünceleri, büyük oranda Yunan felsefesine dayanır.

Dönemin dahi ve düşünürleri; bilim, felsefe, sanat, edebiyat ve politik düşünce alanlarında arkalarında çok değerli eserler bıraktılar. Yunan kültür ve medeniyetine ait heykel, cadde, meydan ve tapınaklar dünyanın eşsiz güzellikleri arasında yerlerini aldılar. Bayramlar ve festivaller insanların çalışmadığı ve eğlencelere katıldıkları zamanlardı. Antik Yunan oyunları günümüz modern olimpiyat oyunlarının temelini oluşturdu. Bu organizasyonlar yılda yaklaşık 60 gün kadar sürerdi ve insanlar bu süre içinde çalışmazlardı. Bu spor organizasyonlarının programları kuralları önceden belirlenirdi. Atletizm, güreş, boks, pankration, binicilik ve araba

yarışları toplumda ilgi gören spor dallarıydı. Toplumda spora çok önem verilirdi ve çocuklar yedi yaşından itibaren cimnastik salonlarında spora başlardı. Antik Yunan'da spor tanrılara daha yakın olabilmek ve tanrıların mükemmel vücut hatlarına sahip olabilme ideali ile yapılıyordu.

Mitolojik Yunan tanrı heykelleri incelendiğinde bunların asil yüz hatlarına ve günümüzde dahi ideal kabul edilebilecek vücut oranlarına sahip oldukları görülür. Başlangıçta atletler hem asli işlerini yapıyor ve ayrıca olimpiyat oyunlarına katılıyorlardı. Bu atletler zamanla yaptıkları sporda profesyonelleşti ve kendilerini tamamen olimpiyat oyunlarına verdiler (Yorulmaz, 2019).

Oyunlar için yaklaşık 10 aylık bir hazırlık dönemi vardı. Bazı atletler bu hazırlık döneminin tamamını Elis şehrinde geçiriyorlardı. Bazı atletler ise 9 aylık hazırlık dönemini kendi şehirlerinde ve kalan 30 günü ise Elis'te geçiriyorlardı. Spor festivallerinde ve bayramlarda tiyatro gösterileri, konserler, şiir dinletileri ve resim sergileri de yapılırdı. Oyunlar her yıl döngüsel olarak sırasıyla Delphi, Olympia, Argon yakınlarında Nemea ve Isthmia şehirleri arasında yapılırdı. M.Ö. 27 yılında Augustus Caesar, Achaea eyaletini Roma İmparatorluğu'na dahil ederek Antik Yunan dönemine son vermiştir. Roma soyluları, başlangıçta Yunanları geri kalmış ve önemsiz bir ulus olarak kabul ediyorlardı. Antik Yunan kültürünün Roma'yı etkilemesine karşı çıkıyorlardı. Buna rağmen Antik Yunan Medeniyetinin Roma'yı etkilemesini engelleyemediler. Zaman içinde Romalıların meydan, cadde, hamam ve bahçelerinde Yunan heykelleri yerlerini alıyordu.

Antik Roma'da toplum: Patriciler, Plebler, özgür insanlar, yabancılar ve köleler şeklinde sınıflara ayrılıyordu. En ayrıcalıklı sınıf olan Patriciler, siyasi liderleri oylama hakları da dahil her türlü imtiyaza sahipti. Plebler, toplumda çalışan şehirli halktı. Pleblerin seçme ve seçilme hakları yoktu ama bazı yasalar yapılırken oy kullanma hakları vardı.

Toplumda işsiz ve açlık sınırında yaşayan çok sayıda insan vardı. Kadınların; seçme, seçilme ve kendi mal varlıklarını yönetme hakları yoktu. İmparatorluğun en büyük iş gücü kaynağı kölelerdi.

Antik Roma'da boş zaman kavramı otium kelimesiyle ifade ediliyordu. Yunanlılıadan farklı olarak çalışma ve boş zaman kültürel ve ekonomik hayatın ana güçleri olarak birbirinden ayrılmıştı. Ayrıca boş zaman etkinlikleri Yunanlılarda olduğu gibi soyluların ayrıcalıklı olduğu bir hak değildi. Çalışma sonrası tüm toplumun eğlenme ve rahatlama amacıyla kullandığı zamandı. Roma'da boş zaman kavramının anlamı çalışma sonrası dinlenmek ve bir sonraki üretim gününe yenilenmek için gerekli olan zamandı.

Güneşin doğuşuyla birlikte günde ortalama 6 saat çalışan Romalılar öğle saatlerinde biraz uyur ve daha sonraki zamanlarını değişik sosyal aktivitelerle geçirirlerdi.

Roma imparatorluğunda öğleden sonra yapılan sosyal aktivitelerde hamamların özel bir yeri vardı. O dönemdeki hamamlar özgür vatandaşlar için şehir kulübü, kütüphane, sanat galerisi, spor alanı, münazara, tiyatro ve müzik salonu görevini üstlenmişti. Hamamlarda kadın ve erkekler için ayrı giriş kapıları vardı. Hamama gelen Romalı kadın ve erkekler rahat spor kıyafetleri giydikten sonra palestra adı verilen üstü açık spor alanlarında buluşuyor ve aralarında bu dönemin oyunlarını oynuyorlardı. Günümüzde halen bilinen birçok toplu ve topsuz oyun palestra'da oynanmıştı. Spor sonrası yorulan Romalılara hamamın sıcak ve soğuk odalarında masaj ve içki servisleri yapılırdı. Roma Uygarlığında hamamlar insanların kumar oynadıkları yerlerdi. Buralarda bahis karşılığı hayvan ajitasyonları ve boks müsabakaları organize edilirdi. Şarkıcıların şarkı söylediği ve oyuncuların tiyatro gösterileri yaptığı sahneler vardı.

İnsanlar hamam aktivitelerinden sonra gücün, vahşetin ve eğlencenin sergilendiği Kolezyum'a koşardı. Kolezyum Roma'nın önde gelen isimlerinin halkla

bir araya geldikleri yerdi. İmparatorluk fakir halkı eğlendirmek için Kolezyum'da araba yarışları, hayvan ajitasyonları ve gladyatör savaşları düzenliyordu. Kolezyum'dan evlerine dönen Romalılar arkalarında acı içinde vahşice öldürülmüş onlarca gladyatör bırakıyordu. Romalıların diğer eğlence yerleri sirkler, forumlar ve tiyatro salonlarıydı. Şehirlerin ışıklandırma sistemleri yetersizdi. Geceleri sokaklar tekin olmadığı için insanlar güneşin batması ile evlerine gider ve zamanlarını burada dinlenerek geçirirlerdi. Bu dönemde birçok Yunan oyunu Roma'da oynanmaya başladı. Antik Yunan üzerinde büyük etkiye sahip Roma imparatorları, olimpiyat oyunlarını düzenlemeye başladı. Roma imparatorları olimpiyat oyunlarını zorluk derecesine göre derecelendirdi ve oyun kurallarını en ince ayrıntılarına kadar yazdı.

Orta Çağ'da Boş Zaman: Orta Çağ, 395 yılında Roma'nın Doğu ve Batı olarak ikiye ayrıldığı zamandan İstanbul'un fethine (1453) kadar olan süredir. Orta Çağ'da toplumlar feodal sistemde yaşıyordu. Feodal sistem; toprak sahipliğine dayalı ekonomik, sosyal, siyasal ve hukuksal hayatı düzenleyen yönetim şekliydi.

Feodal dönemde mallar ticari biçimde dış pazarda satılmak için değil, kişisel tüketim veya evin ihtiyaçlarını karşılamak için üretilmekteydi. Orta Çağ'da sınıf farklılıkları insanların konum ve servetlerine göre değişirdi. Krallar toplumların en üst sınıfını oluşturuyordu. Fakat papanın krallar üzerinde etkisi büyüktü. Toplumsal hiyerarşinin bir alt kategorisinde: derebeyler, dükler, kontlar, baronlar ve şövalyeler bulunuyordu. Daha sonraki ayrıcalıklı sınıf rahiplerdi. Şehirde ticaretle uğraşan tüccarlar, sanatçı, esnaf ve zanaatkârlar bir alt sınıfı oluşturuyordu. Orta Çağ'da sınıflar arasında alt ve üst ayrımı yapılır ve güçlü olan güçsüzü ezerdi.

Orta Çağ feodal beyleri köylüler üzerinde egemenlik kurmuştu. Karşılıklı alışverişler takas yöntemi ile yapılırdı. Feodal toplumda ekonomik güç kaynağı İlk Çağ'daki köleler değildi. Toplumun en alt sınıfını özgür köylüler ve efendilerine ait serfler oluşturuyordu. Siyasi ve hukuki açıdan toprak sahiplerine bağlı olan ve toprakla birlikte alınıp satılabilen yarı özgür köylülere "Serf" adı verilirdi. Serfler; soyluların ve kilisenin topraklarını ekerek onlara hizmet eder, karşılığında ise karınları doyar ve

korunurlardı. Serflerin kullandıkları tüm toprak ve üretim araçları efendilerine aitti. Üretim ticari değil, toplumun temel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yapılıyordu.

Kadınların Orta Çağ feodal toplumunda erkekler karşısında hiçbir hakkı yoktu. Sadece soylu aile kadınları toplum tarafından saygı görür, aristokrat kabul edilir ve belli cemiyetlere katılabilirdi. Patriarkal bir düzen vardı. Patriarkal düzende, kadın erkeğin yanında değersiz bir varlık kabul edilirdi, kıymetli olan erkekti. Güç ve hegemonya erkeğe aitti. Orta Çağ Avrupa'sında birçok kadın şeytanla işbirliği yaptığı ve ruhunu şeytana satma karşılığında doğaüstü güçler elde ettiği gerekçesiyle katledilmiştir. Bu dönemde kral ve kilise ekonomik ve sosyal buhranların sebebinin bu kadınlar olduğunu topluma inandırdı. Kadınlara karşı bir cadı avı başladı. Büyü işleriyle uğraştığı ve doğaüstü güçleri olduğu iddia edilen kadınlar acımasızca öldürüldü. Erkek egemen toplumda bilge kadın profili kabul görmüyordu. Toplum içinde söz hakkı dahi olmayan kadın, çocuk doğurmak, ev işlerini yapmak ve kendisine verilen görevleri yerine getirmek zorundaydı.

Feodal toplumda köylülerin hiçbir hakkı yoktu. Güneşin doğuşundan batışına kadar çalışırlardı. Günlük işleri bittiğinde akşam evlerine gider ve boş zamanlarını yemek yiyerek ve ailelerinin yanında dinlenerek geçirirlerdi.

Boş zaman ve dinlenme kavramları ilk defa Orta Çağ Avrupa'sında ortaya çıkmıştır. Orta Çağ'da boş zaman aktiviteleri insanların sosyal statülerine göre farklılık gösteriyordu. İnsanlar bu zamanı işten sonra rahatlama amacıyla kullandılar. Herkes boş zamanını bireysel zevklerine göre geçirebilme özgürlüğüne sahipti. Pazar günü halkın pazar yerlerinde alışveriş yaptığı yegâne tatil günüydü. Bunun yanında dini ya da dini olmayan çok sayıda bayram ve festivaller vardı. Orta Çağ'da boş zaman etkinlikleri bir sosyalleşme aracıydı. İnsanlar boş zamanları kendileri için bir özgürlük alanı kabul ediyorlardı. Bu zamanlarını çalışmadan ve yaptıkları etkinliklerin keyfini çıkararak geçiriyorlardı. Orta Çağ'da birçok önemli festival kiliseler tarafından organize edilirdi. Bu festivallerin en önemlisi Paskalya etkinlikleriydi. Paskalya'da

Hristiyanlar Hz. İsa'nın çarmıha gerildikten 3 gün sonra kurtulduğuna inanır ve bunu kutlarlardı.

Orta Çağ'ın en popüler eğlencelerinden biri May Pole dansıydı. Köylüler her yıl mayıs ayında bir ağacı keserek direk haline getirirdi. Daha sonra bu direkleri kurdele ve çiçeklerle süsleyerek etrafında topluca dans ederlerdi. Paskalya ve May Pole gelenekleri Hristiyanlar dünyasında hala devam etmektedir. İnsanlar bira ve şarap içmek için hanlara giderdi. Bu hanlarda insanlar tanışır, aralarında tartışır, tanrı ve hayat hakkında konuşurlardı. Toplumda büyük bir kumar alışkanlığı vardı. Kâğıt ve zarla oynanan kumar oyunları popülerdi. Toplumda bu alışkanlık arttığı için bazı kural ve yasaklamalar geldi. Pazar günleri kumar oynamak yasaklandı ve kumar için belli limitler getirildi.

Tavla ve satranç halk arasında sevilen oyunlardı. Avcılık toplumun vazgeçilmez tutkularından biriydi. Pazar yerleri sadece ticaret yapılan alanlar değildi. Bu alanlarda karnaval ve panayırlar olurdu. Hamamlarda tavernalar vardı. İnsanlar hamamlarda banyo yapar, yemek yer, içki içer ve yüksek sesle şarkılar söylerdi.

Yeni Çağ'da Boş Zaman: Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethinden Fransız İhtilaline (1789) kadar olan süreye Yeni Çağ denilmektedir. Avrupalı sömürgeci devletler bu dönemde dünya üzerinde yayılmacı bir politika izlediler. Mülkiyetin hakim sınıfta olduğu feodal sistem içinde şehirli ve köylü halk eziliyordu. Orta Çağ'ın son bölümünde halk üzerinde vergi yükleri artmıştı. Halk zor şartlar altında çalışıp ezilirken dönemin hakim sınıfı toplum içindeki ekonomik ve siyasi nüfuzunu artırmak için mücadele veriyordu. Toplumda artan demokrasi istekleri Fransız İhtilali'ni ortaya çıkardı.

Soyluların ve rahiplerin geniş imtiyazlara sahip olduğu feodal sistem, zamanla yerini daha eşitlikçi ve egemenliği halka veren yeni kurumlara bıraktı. Yerleşik düzene geçen çiftçi topluluklar farklı yönetim şekilleri içinde yaşamaya başladılar. İmparatorluklar milliyetçilik akımları nedeniyle dağılırken, yerlerini

devletler aldı. Fransız Devrimi modern bir halk yaratma hedefiyle ilerici, akılcı ve insancıl temeller üzerine kurulmuştu. Devrimin sloganı: Eşitlik, özgürlük ve kardeşlikti. Tarihin bu döneminde insanlar iktidara gelmenin tek yolunun halktan geçtiğini savunmuş ve bunun mücadelesini vermişti.

Fransız İhtilali sonrasında şehirlerde yaşayan orta sınıf halk burjuva sınıfını yarattı. Ticaret yaparak zenginleşen bu sınıf tarihte büyük bir dönüşümü başlattı. Avrupa merkezli burjuva sermayesi tarafından kapitalist sistemin temelleri atılarak ilk endüstri yatırımları yapıldı.

Dünyanın farklı bölgelerindeki bazı devlet ve imparatorluklar demir işçiliğine başlamış ve endüstrileşmenin eşiğine gelmişti. Köylü halk daha iyi şartlarda yaşayabilmek ve fabrikalarda çalışmak için şehirlere göç etti. Bu kapitalist süreçte emeğinin karşılığını ücret olarak alan işçi sınıfı oluştu.

İngiltere'nin sanayileşmede öne geçmesinin en büyük sebebi zengin kömür ve demir madenlerine sahip olmasıydı. Sanayi devriminin ilk İngiltere'de ortaya çıkmasında bu iki maden önemli rol oynamıştı. Bunun yanında İngiltere burjuvazisi endüstriyel yatırımlar için gerekli olan paraya da sahipti. Sanayi devriminin başlangıcı 1790'li yıllarda İngiltere'de üretilen ipliğin Avrupa'da satılması kabul edilir. İngiltere'de başlayıp Hollanda'ya sıçrayan sanayi devrimi yüzyıllar içinde tüm dünyayı etkisi altına almıştır.

Batılı sanayi ülkelerinde zamanla işçiler daha çok çalışmaya ve daha düşük ücret almaya zorlandılar. Ayrıca çocuk ve kadınlar da güvenlik ve sağlık şartlarının yetersiz olduğu fabrikalarda çalışmaya başladılar. Çocuk ve kadınların çalışma hayatına katılması toplumda büyük tartışmalara neden oldu. 1802 yılında İngiltere'de dokuma işlerinde çalışan çocuk işçilerin günlük çalışma süreleri 12 saatti. Kadınlar tüm hafta boyunca hem fabrikada çalışıyor ve daha sonra ev işlerini yapıyordu.

İşçiler boş zamanlarını genellikle evlerinde dinlenerek geçiriyordu. Ağır çalışma koşulları insanların sosyal aktivite ve boş zaman etkinliklerine katılmasına yeterli zaman bırakmıyordu. Boş zaman burjuva sınıfında lüks ve gösterişin temsil edildiği sosyal bir alandı. Toplumun bir kısmı açlık içindeyken, diğer kısmı zenginlik ve israf içinde yaşıyordu.

Günümüz futbolunun öncü oyunları İngiltere'de halk arasında oynanmaya başlamıştı. Futbol fabrikaların küçük boş alanlarında, şehirlerin dar sokaklarında, cadde ve meydanlarda sevilerek oynanan bir oyun olmuştu.

Köylerden şehirlere göç eden insanlar boş zamanlarında yaptıkları etkinlikleri de şehirlere getirdiler. Daha az boş zamanları olmakla birlikte Orta Çağ feodal toplumunda yapılan birçok etkinlik bu dönemde de devam etmiştir. Kilisenin toplum üzerindeki etkisinin azalmasıyla birlikte birçok dini festival resmî tatil olmaktan çıkmıştı. İnsanlar fabrikalarda Orta Çağ'a oranla daha uzun ve yoğun çalışıyordu. Bununla birlikte boş zaman etkinliklerinde belirgin bir azalma olmuştu. Zorlu çalışma şartları işçilerin sosyal haklarını savunmak için mücadele eden sendikaları ortaya çıkardı.

Pazar yerleri hokkabaz ve ip cambazlarının halkı eğlendirdiği alanlardı. Tüccarlar pazar yerlerinde halka diğer şehirlerdeki yeni düzenlemeler ve teknolojik yenilikler hakkında bilgiler verirdi. İnsanlık tarihinin utanç verici idam cezaları bu pazar yerlerinde gerçekleştirildi. Ölüm cezası verilen mahkûmlar burada geniş halk kitleleri önünde infaz edildi.

Endüstri Çağ'ında Boş Zaman: Batı coğrafyasında, toprağa dayalı üretim şekli yerini, iş hayatında kadının ve hatta çocukların da yer aldığı fabrika tipi üretime bıraktı. Köylerden şehirlere gelen geniş aileler, yerlerini küçük ailelere bıraktı. Özellikle İngiltere'de ortaya çıkan sanayileşme ile birlikte toplumsal, ekonomik ve benzeri pek çok alanda yaşanan değişimler İngiliz İşçi Sınıfını ortaya çıkardı. Daha önceleri pazar günleri dinlenen insanlar artık fabrikalarda her gün çalışıyordu. Kadın

ve çocuklar günlük 16-17 saati bulan ağır çalışma koşullarında yetişkin erkeklerden daha düşük ücretlerle çalışıyordu. Zamanla birçok resmi tatil günü iptal edildi. Fabrikalarda çalışan işçilerin başlangıçta boş zaman hakkında bir düşünceleri yoktu. Ne kadar çok çalışırlarsa o kadar çok paralarının olacağı düşüncesi ile yaşıyorlardı.

18. yüzyılın son çeyreği ve 19. yüzyıl başlarında özellikle pamuk işlerinde çalışanların büyük çoğunluğu çocuk ve kadınlardan oluşuyordu. 1847 yılında kadınların günde 10 saat çalışmaları resmi olarak kabul edildi. Bundaki amaç kadınlara karşı bir pozitif ayrımcılık değildi. Kadınların erkeklerin hakim olduğu iş hayatında daha az bulunmaları ve ücret almadan yaptıkları ev işlerine geri dönmeleri amaçlanmaktaydı. Bütün bu zorlamalar zamanla daha az çalışma ve daha yüksek ücret talepleriyle büyük işçi hareketlerine dönüştü. Verilen uzun ve yorucu sendikal mücadeleler sonucunda çalışma şartlarında göreceli birçok iyileşme gözlendi.

Londra İnşaat Sendikaları 1858 yılında günde azami 9 saat çalışma mücadelesine başladılar. Bu sendikal mücadeleler sonunda1875'li yıllarda işçiler haftada 54 saat çalışma hakkını elde ettiler. Cumartesi kısa çalışma günü olarak kabul edildi.

Boş zaman kavramı başlangıcı 18.yüzyılın ikinci yarısında Fransız Devrimi ile başlamıştır. 19. yüzyılda konu ile ilgili önemli çalışmalar ve mücadeleler verilse de 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren boş zaman algısı olağanüstü bir gelişim süreci izledi. Boş zaman fikri, işçilerin işverenlere karşı başlattığı varoluş mücadelesi ile ortaya çıktı.

1950'li yıllar dünya ekonomisinde hızlı gelişimin temeli kabul edilir. İkinci Dünya Savaşı sonrasında var olabilmenin birinci şartı çalışmaktı. İnsanlar haftada 6 gün ve 48 saat çalıyordu. İş ve boş zaman araştırmalarına ilk olarak 1950'li yıllarda ABD ve İngiltere''de rastlanmaktadır. İşçi sendikaları haftada 40 saat çalışma hakkı için mücadele ediyordu. İnsanlar kazandıkları paranın neredeyse tamamını ailesinin yiyecek, içecek ve giyecek gibi temel ihtiyaçlarına harcıyordu.

1945 ve 1955 yılları arasında, günümüzdeki anlamıyla bir boş zaman algısından bahsetmek mümkün değildi. Bu dönemin çalışma şartları çok yorucu olduğundan boş zaman kavramı çalışılmayan zaman olarak kabul ediliyordu. Geçim kaynaklarının temini ve ülkelerin yeniden yapılandırılması birincil hedeflerdi. Boş zamanlar oluştuğunda insanlar bunu dinlenerek veya ailesi ile geçirirlerdi. Zaman içinde artan refahla birlikte, boş zaman ihtiyaçları da yükseldi. Boş zaman ihtiyaçları hala çoğunlukla yürüyüşler, günlük geziler ve hafta sonu akraba ziyaretleriyle sınırlıydı (Opaschowski, 1988).

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, çalışma saatleri günden güne azalırken elde edilen tüketim ürünlerinin kalitesi artmaya başladı. 1960'lı yıllar tüketim toplumunun temellerinin atıldığı yıllardı. Bu dönem, insanların kazançlarını özellikle elektrikli ev aletleri ve mobilyalara harcadığı yıllardı. Toplumda tüketim, kültür ve eğlence endüstrisinin temelleri bu yıllarda atılmaya başladı.

Ekonomist Andreae'nin (1970) yaptığı bir hesaba göre 1960 lı yıllarda bir işçinin yıllık çalışma saati Antik ve Orta Çağ'daki ortalama bir insandan fazlaydı. Antik ve Orta Çağ'da insanların yılda yaklaşık 200 gün tatilleri vardı. Bunda en önemli etken geçmişte var olan dini tatil günleri, festival ve bayramlardı.

Bu hesaplamaya göre M.S. 350'de Romalılar, ortalama günlük 12 saat ve yılda yaklaşık 2000 saat çalışıyordu. Buna karşılık 1968 yılında insanlar haftada 5 gün ve günde 9 saat ortalama ile yılda yaklaşık 2100 saat çalışıyordu. Andreae bu hesaba 1968 yılına ait yıllık 21 günlük izinleri ve o yıla ait resmi tatil günlerini de katmıştı.

Bu hesaplamaya rağmen, Antik Çağ ile 1960'lı yılların yaşam tarzları ile boş zaman algısı birbirinden çok farklıydı.

1970'li yıllar boş zaman kavramının günümüzdeki anlamını ifade etmeye başladığı yıllardı. Toplumun büyük bir kısmı haftada 40 saat çalışıyordu. Azalan çalışma saatleri ile daha fazla boş zaman süresi ortaya çıktı. İnsanlar cumartesi günleri

yarım gün çalışılıyordu. Toplum için çalışılan zaman boş geçirilen zamana göre daha değerliydi. Bir insan ne kadar iyi çalışma performansı sergileyebilirse o kadar daha iyi bir yaşam sürebilirdi. Bu toplumsal algı ile çalışma her zaman için boş zamandan önde gelirdi.

1980'li yıllarda insanlar sadece çalışmayı değil, çalışma sonrası boş zamanlarda kendilerine mutluluk verecek hobiler aramaya başladı. Bu yıllarda boş zaman ve çalışma öncelikleri boş zaman lehine önemli ölçüde değişti.

Fitness tüm dünyada dvd'ler aracılığı ile moda oldu. İnsanlar gruplar halinde müzik eşliğinde aerobik yapmak için Fitness salonlarını ve çılgın partilere katılmak için disco'ları dolduruyordu.

1990'lı yıllarda televizyonlarda fitness, sağlıklı beslenme ve spor programları en popüler programlar arasındaydı. Bunların devamında streching, yoga, zumba, plates ve farklı dans kursları hayatımıza girdi. Yeni trendler oluşuyor ve boş zaman, çalışma zamanı dışındaki yenilenme süreci olarak algılanıyordu. Kitle iletişim araçları ve spor insanların yaşamlarına egemen oldu. Her bireyin yaşam tarzı ve etkinliklerden faydalanma arzusu birbirinden farklıydı. Toplumda genel boş zaman algısı yerini kişiye özel boş zaman algısına bırakmıştı.

2000'li yıllar çalışan toplumdan performans toplumuna geçiş dönemiydi. Boş zaman insanların yaşamlarında önemli bir yer tutuyordu. 19. yüzyılın sonlarından beri teknolojik gelişmelere bağlı olarak insanlarda boş zaman algısının değiştiği yıllardı. Çalışma sonrası boş zaman, insanın kendisini gerçekleştirdiği anlamlı aktiviteleri ifade ediyordu.

Modernizmden Postmodernizme Boş Zaman: Modern toplumda çalışanlar ve işverenler arasında sıkı bir bağ vardır. Çalışanlar geçimlerini sağlamak amacıyla üretmeye ve işverenler teknolojik gelişmelerle çalışanlarına daha güvenli ve konforlu istihdam olanakları sağlamaya çalışmaktadır. Makinelerin iş hayatına girmesi, yoğun

ve yorucu çalışma sürelerini azalttı. Bu azalan çalışma saatleri, insanlar için daha çok boş zaman oluşmasını sağladı.

Günümüz toplumunda boş zaman kazanılmış ve genele yayılmış bir sosyal haktır. Bu hakkın kazanımında kitle iletişim araçlarında reklamların önemli büyüktür. Boş zamanlarını farklı yer ve farklı aktivitelerle geçirme arzusu tüketici ve medya arasında önemli bir bağ oluşturdu. Geçmişte radyo ve televizyonlar ve günümüzde internet ve cep telefonu gibi kitle iletişim araçları boş zamanı bir tüketim ürünü olarak topluma sundular. Bu kitle iletişim araçlarıyla sanat, spor, sinema ve tatil gibi eğlence temalarını kullanarak aktivitelere katılmayı teşvik edici ve alışkanlık kazandırıcı reklamlar yapıldı.

Artan refah ve gelirin topuma yayılması insanlarda aktivite yapma arzusunu artırdı. Çalışma hayatının dışında insanların farklı hobileri, kültürel ve estetik beğenileri ve farklı yaşam tarzları oluştu. İnsanlar günü sekiz saat uyku, sekiz saat çalışma ve sekiz saat boş zaman şeklinde üç eşit parçaya böldü. Çalışma ve çalışma sonrası hayat birbirinden ayrıldı. Günün üçte birini çalışarak geçiren insanlar, çalışma saatlerinden sonra gezmek, eğlenmek ve alışveriş yapmak gibi bir alışkanlıklar edindi. Bu anda insanların karşısına AVM'ler çıktı. Antik Çağ'da insanların ekonomik ve sosyal etkileşimde bulunduğu alanların yerini günümüzde AVM'ler aldı. Metropollerde AVM'ler insanların sadece temel gereksinim ihtiyaçlarını karşıladıkları ve alışveriş yaptıkları yerler değildir. Bu merkezlerin günümüz toplumundaki yeri günden güne artmaktadır. Asıl hedef kitlesi alışveriş yapan insanlar olan bu merkezlerinde, spor, sanat, kültür ve diğer eğlence ihtiyaçları karşılanmaktadır. AVM'ler çocuk eğlence merkezlerinden sinema salonlarına, fast-food'lardan erkek-bayan bakım salonlarına, imza günlerinden sergilere kadar birçok etkinliğin yapıldığı eğlence, şov ve tüketim merkezleri durumundadır.

Boş zaman algısının günümüzdeki anlamıyla başlangıcı 1970'li yıllar kabul edilir. 1970'lı yıllarla birlikte uluslararası şirketlerin küresel sistem içindeki önemi artmıştır. Özellikle son 20 yılda, çalışma ve boş zaman algısında önemli gelişmeler

oldu. Batılı ülkelerde teknolojik ve ekonomik gelişmelerle birlikte çalışma saatleri ve boş zaman süreleri arasında bir denge oluştu.

Postmodern toplumun boş zaman algıları ve yaşam tarzlarını etkileyecek faktörler göz önüne alındığında muhtemelen en büyük etken küreselleşme olacaktır. Küreselleşme kapsamında yeni bilgi saniyeler içinde tüm dünyaya yayılmaktadır. Günümüz dünyasında bilgisayar ve internet aracılığıyla dünyada sanal ağ üzerinde AVM'ler kurulmuştur. Son 20-30 yılın postmodern kültürü yarattığı her ürününü kitle iletişim araçları ile topluma sunmakta ve algı yaratarak satmaktadır.

Toplumda genel ve akademik eğitim seviyesinin yükselmesi, mesleki yeterliliklerin artması, teknolojik gelişmeler ve esnek çalışma saatleri gibi aktüel durumlar; boş zamanlarda farklı tutumlar gelişmesine neden olmuştur. Yazılım, programlama ve nanoteknoloji gibi yeni sistemler istihdam şekillerini ve çalışma prensiplerini değiştirmiştir.

Çok uluslu şirketlerin sahip olduğu yüksek teknoloji, üretim ve tüketimin temelini oluşturmaktadır. Geleneksel çalışma şartları değişmiş ve bu yeni çalışma şartları sportif, yaratıcı, sosyal ve turistik boş zaman aktivite sürelerinin artmasına neden olmuştur. Toplumda sosyal gruplar farklılaşmış ve yeni bir macera toplumu oluşmuştur. Bu yeni boş zaman pazarında eğlence ve dinlence turizminde yeni arz ve talepler oluşmuştur. Toplumun sosyal yaşam tarzı ve tüketim alışkanlıkları değişmiştir. Günümüzde insanlar katalog tatil tekliflerinden kendilerine uygun olanı seçmektedir. Büyük tatil tesislerinde herşey dahil tatiller tüketici ürünü haline gelmiştir.

Ülke ekonomisine önemli katkısı olan bu lüks tesisler maalesef genellikle yok edilen orman alanlarına yapılmaktadır. Diğer negatif tarafları ise deniz ve nehirleri kirletmeleri, çevre ve hava kirliliğine sebep olmalarıdır.

Özetle ifade etmek gerekirse, postmodernizmle birlikte arzuları için yaşayan tüketici bir toplum oluştu. Bu yaşam tarzında zamanla daha az çalışma ve daha fazla boş zaman algısı gelişti. Yeni teknolojik değişiklikler, sanayi sistemi ile ürün elde edinimi yerine, entelektüel gelişimin ön plana çıkması gibi yeni durumlar boş zaman algısındaki gelişmeleri hızlandıracaktır. Bu bağlamda boş zaman konusu gelecekte de bilimin en çok ilgilendiği alanlardan biri olacaktır.

1.1.3. Özellikleri Bakımından Rekreasyon

Rekreasyon kendi içerisinde içeriğine, faydalarına ve farklı özelliklerine göre sınıflandırılabilinir (tablo 1).

Tablo 1. Rekreasyonun Sınıflandırılması

İçeriğine göre	Faydalarına göre	Farklı Özelliklere göre
• Sanat ile ilgili • Turizm ile ilgili • Spor ile ilgili • Toplum ile ilgili • Kültür ile ilgili • Dinlenme ile ilgili	• Orman faaliyetleri amaçlı rekreasyon • Fiziksel aktivite amaçlı rekreasyon • Estetik amaçlı rekreasyon • Uluslararası amaçlı rekreasyon • Sosyal amaçlı rekreasyon • Ticaret amaçlı rekreasyon	• Sosyoloji açısından • Mekâna açısından • Zamana açısından • Katılım sayısı açısından • Yaş açısından

1.1.4. Rekreasyon ve Sistematik Sınıflama

Rekreatif faaliyetler boş zamana, aktivite süresine, kişi sayısına, ekonomik temele, hava koşullarına, yeryüzü şekillerine ile sosyal kültüre göre çeşitlilikler göstermektedir (Kraus, 1977) Bunlar;

1) Tek ya da koro halinde müzik uğraşıları
2) Fiziksel ve mental her türlü sportif etkinlik.
3) Ritim ve dans etkinlikleri
4) Yaşam boyu eğitsel ve eğitici oyunlar.
5) Motor beceri gerektiren el işçilikleri).
6) Doğa ve orman kampları, etkinlikleri
7) Estetik, sanatsal faaliyetler

1.2. Zaman ve Boş Zaman

Zaman üzerinde yapılmış ortak tanım şu şekildedir; ezelden bugün ve geleceğe transfer edilen olayların ardı sıra devam etmesi ile insanların engelleyemeyerek biriktiremediği, aralıksız ilerleyen bir dizilimdir.

Çalışma saatleri dışında kalan zamanı uyumak, yemek yemek, kişisel bakım yapmak gibi dinlenme ve rekreatif etkinliklerden oluşan "serbest zaman" bölümleri bulunmaktadır (Çakıroğlu, 1998). Bireylerin iş zamanlarının dışında kalan zamana ise boş zaman denmektedir.

1.3. Boş Zaman Yönelimine Ket Vuran Etmenler

Boş zamanı etkili ve verimli kullanabilmeyi engelleyen, rekreatif faaliyetlere ulaşmada kişilere ket vuran olgular olduğu tartışmasız bir gerçektir, bunları inceleyecek olursak;

1.3.1 Davranış ve Kültür

Kişilerin içerisinde yaşadıkları kültürün boş zaman ve rekreatif zaman kavramlarına bakışı insan davranışları etkileyerek, boş zaman algısını yönetmektedir.

1.3.2. Sosyolojik Etkiler

Toplum içerisinde var olan insan toplumun gelişmelerine kayıtsız kalamamaktadır. Sanayinin ve teknolojinin gelişimi insanın boş zamanına ket vurarak kişisel gelişimini engellemektedir.

1.3.3. Ekonomik Etkiler

Şüphesiz boş zamanın etkili ve verimli kullanılmasına en büyük etkiyi ekonomik durum yapmaktadır. Bireysel veya aile gelirinin düşük olması kişilerin boş zamanlarında dahi çalışmalarına sebep olacak ve maddi kaygıyla ücret ödenmesi gerekli rekreatif faaliyetlerden uzak duracaktır.

1.3.4. Mesleki Gelir

Bireylerin melekleri elde ettikleri gelir ve eğitim seviyesi ile doğrudan alakalı oldukları için, icra edilen meslek kişilerin boş zamanları üzerinde etkilidir.

1.4. Tutum Olgusu

Tutum, kişilerin bir nesne ya da kişilere önceden tepki verecek şekilde ön yargılı olma durumudur (Fazio, 2005: 603-637).

1.4.1. Tutum Bileşenleri

Tutum ile ilgili tanımların ortak yönü birkaç olgudan oluşuyor olmasıdır. Bunlar; hakkında yapılan bütün tanımlarda dört ortak payda görülmektedir. Bunlar; biliş ile ilgili olan, duyuş ile ilgili olan ve davranış ile ilgili olan öğelerdir.

1.4.1.1. Zihinsel (Biliş) Öğe

Kişilerin önceden belirlenmiş bir nesneye ait algılama, yorumlama ve mantık yürütme gibi becerileri içeren düşünce sistemidir.

1.4.1.2. Duygusal (Duyuş) Öğe

Kişilerin önceden belirlenmiş bir nesneye ait duygu, hislerinden oluşan ve bu hisleri olumlu ve olumsuz şeklinde değerlendiren sistemidir (Dönmez, 2007).

1.4.1.3. Davranımsal (Davranış) Öğe

Kişilerin davranışları, günlük yaşam kalıpları, yaşam hareketlerinden oluşan sistemdir.

1.5. Tutumun Değerlendirilmesi

Tutuma ait davranışları hisleri ve duyguları ölçebilmeyi amaçlayan ölçme araçları tasarlanmışlardır. Bunları basitçe sıralarsak; Likert Ölçeği, Osgood'un Ayrımsal Ölçeği, Bogardus'un Toplumsal Mesafe Ölçeği, Guttman Ölçeği ve Thurstone (Anderson, 1988). En genel olarak kullanılan likert ölçeğidir, bu ölçek verilen cevapları 3, 5, 7, 9, 11 şeklinde derecelendirmektedir. (Yavşancıl, 2002).

II. BÖLÜM
YÖNTEM

Bu bölümünde, araştırmada kullanılan yöntem, tasarlanan model, araştırma evren ve örneklemi, veri elde etme aygıtları ve istatistiki analiz aşamaları açıklanmıştır.

2.1. Araştırmanın Tasarımı

Araştırmada model olarak, bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, yetenek ve tutum gibi özelliklerinin belirlendiği betimsel tarama modeli, yöntem olarak anket (survey) yöntemi kullanılmıştır. Betimsel tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle incelemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içerisinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Önemli olan, onu uygun bir biçimde gözleyip belirleyebilmektir (Karasar, 1998). Başka bir deyişle; bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalara tarama araştırması denir (Büyüköztürk, 2009). Kırkpınar Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin rekreatif faaliyetler hakkındaki görüşlerinin incelenmesi ve böylece literatüre katkı sağlayabilmek araştırmamızın başlıca amacını oluşturmaktadır.

2.2. Araştırma Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Kırkpınar KSBF' inde okuyan 1330 öğrenci oluşturmaktadır. Yazıcıoğlu ve Erdoğan tarafından %95 güven aralığında örneklem sayısı en az 288 olarak hesaplanmaktadır. Araştırmamızda rastgele örnekleme yöntemi ile toplamda 931 öğrenciye ulaşılmıştır.

2.2.1. Araştırma Grubu (Örneklem) Özellikleri

2019-2020 yılları arasında KSBF' inde öğrenim gören öğretmenlik, antrenörlük, spor yöneticiliği ve rekreasyon bölümlerinden rastgele seçim yöntemiyle cinsiyet ve bölüm ayrımı olmaksızın belirlenmiştir. Öğrencilere ait demografik (betimsel) bilgiler aşağıdaki tabloda paylaşılmıştır.

Tablo 2. Araştırma Grubu Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Demografik Özellikler		**F**	**%**	**Toplam**
Cinsiyet	*Kadın*	548	58,9	931
	Erkek	383	41,1	
Bölüm	*Öğretmenlik*	370	39,7	931
	Antrenörlük	251	27,0	
	Yöneticilik	186	20,0	
	Rekreasyon	124	13,3	
Gelir	*2000 TL Aşağısı*	305	32,8	931
	2000 TL-4000 TL	310	33,3	
	4000 TL Üzeri	316	33,9	

Tablo 2 incelendiğinde toplamda 931 kişilik öğrenci grubunun %58,9'unu kadınlar (n:548), %41,1'ini erkekler (n:383) oluşturmaktadır. Araştırma grubu öğrencilerinin bölümleri incelendiğinde; öğretmenlik bölümü %39,7 (n:370), antrenörlük %27 (n:251), spor yöneticiliği bölümü %20 (n:186), rekreasyon bölümü %13,3 (n:124) olarak görülmektedir. Öğrencilere ait diğer bir değişken olan gelir durumları incelendiğinde, %32,8'i 2000TL ve aşağısı (n:305), %33,3'ü 2000TL-4000TL arası (n:310) ve %33,9'u 4000TL yukarısı (n:316) gelire sahip olduklarını belirtmişlerdir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmada kullanılan ölçme aracının KSBF öğrencilerine uygulanabilmesi için en uygun zamana dikkat edilmiştir. Öğrencilerin ders aralarında okul yönetiminden izin alınarak ölçme aracı doldurtulmuştur. Pandemi sebebiyle ulaşılamayan öğrencilere ise "Google Forms" sitesi üzerinden online olarak ölçek doldurtulmuştur. Öğrenciler tarafından ölçme aracına verilen cevaplar araştırmacı tarafından elektronik ortama (Microsoft Excel) aktarılarak, analiz edilmeye hazır hale getirilmiştir.

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı (Boş Zaman Tutum Ölçeği) Ragheb ve Beard (1982) tarafından oluşturulmuştur. Türk kültürüne uyarlama ve güvenirlik (Cronbach Alpha) çalışmaları ise Akgül ve Gürbüz tarafından yapılmıştır. 36 madde ve 3 alt boyuttan (duyuşşal, bilişsel ve davranışsal) oluşan ölçek 5'li likert tipi (Tamamen Katılıyorum (5), Katılıyorum (4), Kararsızım (3), Katılmıyorum (2), Hiç Katılmıyorum (1)) olarak puanlanmaktadır. Ayrıca ölçeğin tarafımızca geçerlik ve güvenirlik testleri yapılarak araştırmada kullanılmıştır.

Ölçeğin geçerlilik testi için Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılmıştır. DFA; Yapısal eşitlik modellemesi psikoloji, sosyoloji, eğitim araştırmaları, siyasal bilimler, pazarlama vb. alanlarda kullanılan bir tekniktir (Dow, Jackson ve Leitch, 2008). Temel olarak faktör analizi ve regresyon analizinin birleşimidir. Teorik modele göre oluşturulan tahmini kovaryans matrisinin, gözlenen verilerin kovaryans matrisine uygunluğunu test eder (Hox ve Bechger, 1995). Yapısal eşitlik modelleri; yol analizi, doğrulayıcı faktör analizi, yapısal eşitlik (regresyon) ve gizli büyüme eğrisi modelleri olmak üzere dört başlık altında incelenebilir. Bu çalışmada doğrulayıcı faktör analizi kullanılacaktır. Doğrulayıcı faktör analizi, önceden oluşturulan bir model aracılığıyla gözlenen değişkenlerden yola çıkarak gizli değişken (faktör) oluşturmaya yönelik bir işlemdir. Genellikle ölçek geliştirme ve geçerlilik analizlerinde kullanılmakta veya önceden belirlenmiş bir yapının doğrulanmasını amaçlamaktadır.

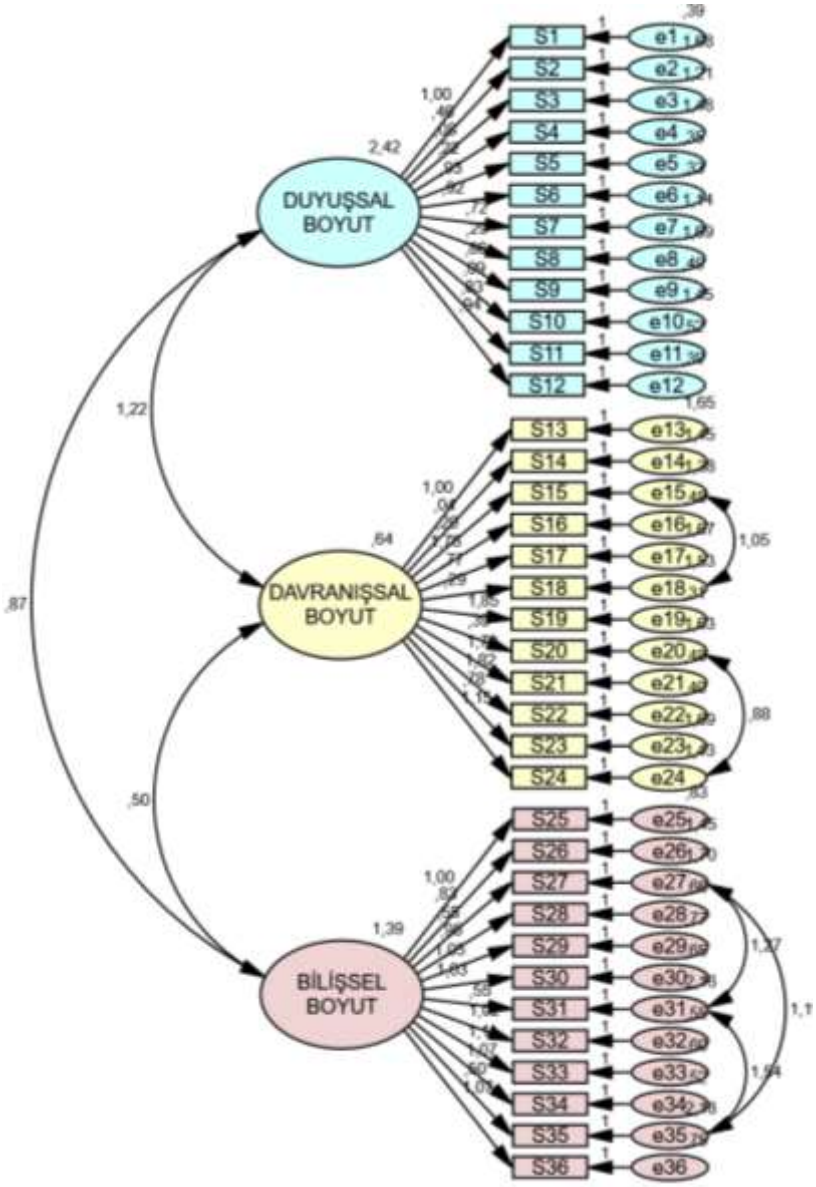
Modele ait sonuçların uyum indeksleri vasıtası ile incelenmesi gerekir (Albright ve Park 2009). Araştırmacı t testi yaparken ya da x^2 analizi yaparken p değerine bakarak karar verir. Önceden belirlenen önemlilik düzeyi eğer 0.05 ise, p değeri 0.05'in altında olduğunda aradaki fark anlamlıdır kararı verilir. DFA'da ise bu şekilde tek bir testin sonucuna göre değil, çeşitli uyum indeksi sonuçlarına göre modelin teori ile uyumlu olup olmadığı kararı verilir. Modelde maddelerin faktör yükleri çok iyi çıksa bile uyum indeksleri normal değerleri yakalayamayabilir. Bu uyum indeksleri ki-kare (x^2), ki-kare/serbestlik derecesi (x^2/sd), mutlak uyum indeksleri (GFI, AGFI), yaklaşık hataların ortalama karekökü (RMSEA), artık temelli uyum indeksi (RMR) gibi isimler alır (Munro, 2005; Şimşek, 2007). Aşağıdaki tabloda uyum indekslerine ait değerler görülmektedir.

Tablo 3. Uyum İyiliği İndeksleri ve Normal Değerleri

İndeksler	**İyi Uyum**	**Kabul Edilebilir Uyum**	**Araştırma Modeline Ait Değerler**
x^2 "p" Değeri	p>0.05	-	0,788*
x^2/sd	<3	<5	2,421*
GFI	>0.95	>0.90	0,747
AGFI	>0.95	>0.90	0,913*
CFI	>0.95	>0.90	0,825
RMSEA	<0.05	<0.10	0,077*
RMR	<0.05	<0.10	0,069*

*: uyum gösteren değerler

Ölçeğe ait uyum indekslerine bakıldığında; x^2 değeri iyi uyum (0,788), x^2/sd iyi uyum (2,421), AGFI değeri kabul edilebilir uyum (0,913), RMSEA değeri kabul edilebilir uyum (0,077) ve RMR değeri kabul edilebilir uyum (0,069) olarak belirlenmiştir. Bu değerler neticesinde kullanılan ölçeğin orijinali ile uyum gösterdiği, amacına hizmet ettiği ve dolayısı ile araştırma evrenine kültürel olarak uyum sağladığı doğrulayıcı faktör analizi ile tespit edilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi ile elde edilen modelin diyagramı aşağıda verilmiştir.

Şekil 1. Doğrulayıcı Faktör Analiz Diyagramı

Ölçme aracının üç alt boyutu altında yer alan toplam 36 madde oluşan ölçme aracının güvenirliğinin hesaplanmasında iç tutarlılık göstergesi olan Cronbach Alfa güvenirlik katsayıları hesaplanmıştır. Ölçeğin oluşturulma aşamasındaki (n:258) güvenirlik katsayıları ile bu çalışmada (n:931) elde edilen güvenirlik katsayıları Tablo 3'de özetlenmiştir.

Tablo 4. BZT Ölçeğinin Güvenirlik Katsayıları

Ölçek Alt Boyutları	Orijinal Ölçeğin Güvenirlik Katsayıları	Bu Çalışmadaki Güvenirlik Katsayıları
Duyuşsal	0,92	0,89
Bilişsel	0,81	0,87
Davranışsal	0,91	0,90
Tüm Ölçek	0,97	0,91

Tablo 3 incelendiğinde; elde edilen değerlerin ölçme aracının Türkçe' ye uyarlanmış versiyonunun alt boyutlarının oldukça yüksek güvenirliğe sahip olduğunu ve tüm ölçekten elde edilen güvenirlik sonucun da ölçeğin yüksek güvenirlikli olarak tek başına kullanılabileceğini göstermiştir.

2.4. Veri Analizi

Çalışmada elde edilen veriler analiz edilerek betimsel istatistikleri çıkarılmıştır. Çalışmada kullanılan verilerin normallik dağılımı anlamlandırabilmek için dağılıp dağılmadığını tespit edebilmek için basıklık (kurtosis) ve çarpıklık (skewness) ölçüleri incelenmiştir. Elde edilen istatistiki sonuçlara göre basıklık ve çarpıklık değerleri -1.5 ile +1.5 değerleri arasında çıkması veri setinin normal dağıldığını göstermektedir (George ve Mallery, 2010). Normallik dağılım testi aşağıdaki gibidir (Tablo 5).

Tablo 5. Normallik Testi Sonuçları (Skewness ve Kurtosis Değerleri)

Boyutlar	Çarpıklık (Skewness)	Standart hata	Basıklık (Kurtosis)	Standart hata
Duyuşsal	0,478	0,989	-0,821	1,160
Davranışsal	0,278	0,989	-0,824	1,160
Bilişsel	-0,211	0,989	-0,962	1,160
Tüm Ölçek	0,388	0,989	-0,843	1,160

Araştırmanın alt boyutları için normallik dağılımı testi sonuçlarına göre çarpıklık ve basıklık (skewness-kurtosis) değerlerine bakıldığında; skewness ve

kurtosis değerlerinin standart hataya bölünmesi ile elde edilen sonuçlar -1,5 ile +1,5 arasında değer almıştır. Bu sebeple araştırma verilerinin normal dağıldığı tespit edilmiştir. Araştırmanın bağımsız değişkenlerinden "cinsiyet" değişkeninin incelenmesinde bağımsız gruplar T-Testi, "bölüm" ve "gelir" değişkenleri için bağımsız gruplar tek yönlü Varyans analizi (One-Way ANOVA) kullanılmıştır.

T-Testi etki büyüklüğü; $d = t\ x \sqrt{\frac{N_1 + N_2}{N_1\ x\ N_2}}$ formülü ile Varyans analizi etki büyüklüğü ise; $n^2 = \frac{Gruplar\ arası\ varyans}{Toplam\ varyans}$ formülü ile hesaplanmıştır.

2.5. Araştırma Hipotezleri ve Sayıltılar

1. KSBF öğrencilerinin rekreatif faaliyetlere karşı tutumlarında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık vardır.
2. KSBF öğrencilerinin rekreatif faaliyetlere karşı tutumlarında bölüm değişkeni açısından anlamlı farklılık vardır.
3. KSBF öğrencilerinin rekreatif faaliyetlere karşı tutumlarında gelir değişkeni açısından anlamlı farklılık vardır.

Sayıltılar

1. Ölçme aracı rekreatif görüşleri ortaya çıkarabilecek nitelikte olduğu,
2. Ölçme aracının geçerli ve güvenilir olduğu,
3. Evrenden alınan örneklem grubunun yeterli sayıda evreni temsil ettiği,
4. Öğrencilerin ölçek maddelerine doğru yanıt verdiği sayıltı olarak kabul edilebilir.

III. BÖLÜM

BULGULAR

Elde edilen veriler araştırma hipotezlerinin sırası dikkate alınarak yazılmıştır. Araştırma ölçeğinin maddelerine dair bulgular incelenirken öncelikle bağımlı değişkenleri oluşturan alt boyutlara ait betimsel istatistikler verilmiştir.

Tablo 6. KSBF Öğrencilerinin Duyuşsal Boyuta Ait Görüşlerinin Betimsel İstatistikleri

DUYUŞSAL ALT BOYUT	Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
-Boş zaman aktiviteleri ile meşgul olduğumda zaman çok çabuk geçiyor.	193	20,7	97	10,4	53	5,7	61	6,6	527	56,6
-Boş zaman aktiviteleri ile meşgul olmaktan hoşlanıyorum.	229	24,6	211	22,7	153	16,4	142	15,3	196	21,1
-Boş zaman aktivitelerim bana zevkli deneyimler sağlar	451	48,4	267	28,7	116	12,5	57	6,1	40	4,3
-Boş zaman aktivitelerim bana keyif veriyor	321	34,5	262	28,1	169	18,2	106	11,4	73	7,8
-Boş zaman aktivitelerime değer veririm	129	13,9	148	15,9	66	7,1	63	6,8	525	56,4
-Boş zamanın benim için iyi olduğunu hissediyorum	130	14,0	118	12,7	78	8,4	78	8,4	527	56,6
-Boş zaman aktivitelerimden hoşlanıyorum	179	19,2	144	15,5	140	15,0	133	14,3	335	36,0
-Boş zaman aktivitelerim canlandırıcıdır	318	34,2	195	20,9	181	19,4	130	14,0	107	11,5
-Boş zaman aktiviteleri ile sık sık meşgul olmanın uygun olduğunu düşünüyorum	113	12,1	146	15,7	72	7,7	101	10,8	499	53,6
-Boş zamanım boyunca kendim olabiliyorum	384	41,2	248	26,6	162	17,4	79	8,5	58	6,2
-Boş zaman aktiviteleri dikkatimin tamamını alıyor	121	13,0	81	8,7	101	10,8	82	8,8	546	58,6
-Boş zaman aktiviteleri için harcadığım zamanın boşa geçmediğini hissediyorum	151	16,2	107	11,5	81	8,7	63	6,8	529	56,8
Boyut Ortalaması										2,86

KSBF öğrencilerinin %56,6'sı boş zaman aktiviteleri ile meşgul olduklarında zamanın çabuk geçtiğine hiç katılmıyorken, %20,7' lik öğrenci grubunun ise bu görüşe tamamen katıldığı görülmektedir. KSBF öğrencilerinin %24,6'sı boş zaman aktiviteleri ile meşgul olmaktan hoşlandıklarını belirtirken, %21,1'i ise aksini söylemiştir.

Boş zaman aktivitelerim bana zevkli deneyimler sağlar sorusuna öğrencilerin %48,4'ü tamamen katılırken, %4,3'ü hiç katılmadığını belirtmiştir. Katılımcıların %34,5'inin boş zaman aktivitelerim bana keyif veriyor sorusuna tamamen katıldığı %7,8'inin ise bu görüşte olmadığı görülmektedir. Boş zaman aktivitelerime değer veririm sorusuna %13,9'luk kısım tamamen katılırken, %56,4'ü hiç katılmamıştır.

Öğrencilerin %14'ü boş zamanın onlar için iyi olduğunu hissederken, %56,6'sının aynı görüşte olmadığı görülmektedir. Öğrencilerin %19,2'si boş zaman aktivitelerinden hoşlanırken, %36'sı hiç hoşlanmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin %34,2'si boş zaman aktivitelerini canlandırıcı bulurken, %11,5'i hiç katılmadığını söylemiştir.

Boş zaman aktiviteleri ile sık sık meşgul olmanın uygun olduğunu düşünüyorum sorusuna %12,1'i tamamen katılıyorum, %53,6'sı hiç katılmıyorum demiştir. Boş zamanım boyunca kendim olabiliyorum sorusuna katılanlar %41,2 iken, hiç katılmayanlar %6,2'sini oluşturmaktadır.

Katılımcılar, boş zaman aktiviteleri dikkatimin tamamını alıyor sorusuna %13 ile tamamen katılırken, %58,6'lık oran hiç katılmadığını vurgulamıştır. Boş zaman aktiviteleri için harcadığım zamanın boşa geçmediğine inanıyorum sorusuna tamamen katılanlar %16,2, hiç katılmayanlar %56,8'dir.

Tablo 7. KSBF Öğrencilerinin Davranışsal Boyuta Ait Görüşlerinin Betimsel İstatistikleri

DAVRANIŞSAL ALT BOYUT	Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
-Boş zaman aktiviteleri bireyler ve toplum için faydalıdır	267	28,7	171	18,4	161	17,3	132	14,2	200	21,5
-Boş zaman aktiviteleri ile meşgul olmak zamanı akıllıca kullanmaktır	415	44,6	268	28,8	119	12,8	68	7,3	61	6,6
-Boş zaman aktiviteleri sağlığa katkı sağlar	408	43,8	229	24,6	177	19,0	66	7,1	51	5,5
-İnsanlar çoğunlukla arkadaşlık ilişkilerini boş zamanlarında geliştirirler	145	15,6	113	12,1	89	9,6	63	6,8	521	56
-Boş zaman aktiviteleri mutluluğu artırır	293	31,5	199	21,4	160	17,2	143	15,4	136	14,6
-Boş zaman aktiviteleri önemlidir	361	38,8	250	26,9	151	16,2	104	11,2	65	7
-Boş zaman aktiviteleri enerjiyi yenilemeye yardımcı olur	141	15,1	126	13,5	76	8,2	51	5,5	537	57,7
-Boş zaman aktiviteleri kişisel gelişim için bir araç olabilir	415	44,6	197	21,2	149	16,0	92	9,9	78	8,4
-Boş zaman aktiviteleri bireylerin rahatlamasına yardımcı olur	152	16,3	120	12,9	83	8,9	63	6,8	513	55,1
-İnsanlar boş zaman aktivitelerine ihtiyaç duyar	143	15,4	118	12,7	75	8,1	33	3,5	562	60,4
-Boş zaman çalışma verimini artırır	370	39,7	163	17,5	176	18,9	90	9,7	132	14,2
-Boş zaman aktiviteleri sosyal ilişkiler için iyi bir fırsattır	274	29,4	167	17,9	186	20	101	10,8	203	21,8
Boyut Ortalaması										3.15

KSBF öğrencilerinin boş zaman aktiviteleri bireyler ve toplum için faydalıdır sorusuna %28,7'si tamamen katılırken %21,5'i katılmadığını belirtmiş.

Katılımcıların %44,6'sı boş zaman aktiviteleri ile meşgul olmak zamanı akıllıca kullanmaktır sorusuna katılıyorum cevabını vermiş, %6,6'sı buna hiç katılmadığını belirtmiştir.

Boş zaman aktiviteleri sağlığa katkı sağlar sorusunu %43,8 tamamen katılıyorum, %5,5 hiç katılmıyorum demiştir. Öğrenciler, İnsanlar çoğunlukla arkadaşlık ilişkilerini boş zamanlarında geliştirirler sorusuna %15,6 oranı ile tamamen katılırken, %56 ile hiç katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Boş zaman aktiviteleri mutluluğu artırır sorusuna %31,5 tamamen katılıyor, %14,6 hiç katılmıyor. Katılımcıların %38,8'i boş zaman aktiviteleri önemli olduğuna katılırken, %7'si buna hiç katılmamıştır.

KSBF öğrencileri boş zaman aktivitelerinin enerjiyi yenilemeye yardımcı olur sorusuna %15,1 ile tamamen katılırken, %57,7'lik grubun buna hiç katılmadığı gözlemlenmiştir.

Boş zaman aktiviteleri kişisel gelişim için bir araç olabilir sorununa katılımcılar %44,6 ile katılıyor iken %8,4'ü hiç katılmamıştır.

Boş zaman aktiviteleri bireyin rahatlamasına yardımcı olur sorusuna öğrencilerin %16,3'ü tamamen katılıyorum derken, %55,1'i hiç katılmıyorum yanıtını vermiştir.

İnsanlar boş zaman aktivitelerine ihtiyaç duyar sorusunda katılımcıların %15,4'ü tamamen katılıyorum şıkkını seçerken, hiç katılmıyorum şıkkını %60,4'lük kesim tercih etmiştir. %39,7'lik öğrenci grubu boş zaman çalışma verimini artırır derken, %14,2'si buna hiç katılmamaktadır.

Boş zaman aktiviteleri sosyal ilişkiler için iyi bir zamandır sorusuna katılımcıların %29,4'ü tamamen katılıyorum derken %21,8'lik grup hiç katılmadığını belirtmiştir.

Tablo 8. KSBF Öğrencilerinin Bilişsel Boyuta Ait Görüşlerinin Betimsel İstatistikleri

BİLİŞSEL ALT BOYUT	Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
- Meşgulken bile boş zaman aktivitelerine katılırım	298	32	152	16,3	195	20,9	113	12,1	173	18,6
- Diğer aktiviteler arasında boş zamanıma yüksek öncelik tanırım	167	17,9	116	12,5	150	16,1	112	12	386	41,5
- Boş zaman aktivitelerine yönelik eğitim ve ön hazırlık için zaman harcayabilirim	93	10	135	15,4	135	14,5	70	7,5	498	53,5
- Zamanım ve param yetse daha yeni boş zaman aktivitelerine katılırım	309	33,2	180	19,3	228	24,5	90	9,7	124	13,3
- Boş zaman aktivitelerini daha iyi yapabilmek için bir seminer ya da kursa katılabilirim	261	28	133	14,3	207	22,2	113	12,1	217	23,3
- Gelir durumum müsaade ettiği ölçüde boş zaman aktivitelerimde kullanmak üzere araç-gereç satın alırım	335	36	184	19,8	171	18,4	94	10,1	147	15,8
- Seçme şansım olsa boş zaman ihtiyaçlarını karşılayan bir şehir ya da çevrede yaşarım	180	19,3	116	12,5	127	13,6	79	8,5	429	46,1
- Plansız bile olsa bazı boş zaman aktivitelerine katılırım	275	29,5	210	22,6	204	21,9	95	10,2	147	15,8
- Boş zaman aktivitelerimde daha yeterli olabilmek için önemli derecede zaman ve efor harcarım	267	28,7	154	16,5	188	20,2	110	11,8	212	22,8
- Boş zaman aktiviteleri ile meşgul olmak için boş zamanımın artması gerektiğini düşünüyorum	340	36,5	153	16,4	184	19,8	119	12,8	135	14,5
- İmkânım olsa boş zaman aktiviteleri için harcadığım zaman miktarını artırırım	173	18,6	122	13,1	136	14,6	78	8,4	422	45,3
- Boş zaman aktivitelerine sık sık katılırım	273	29,3	148	15,9	195	20,9	101	10,8	214	23
Boyut Ortalaması										3,03

Katılımcıların %32'si meşgulken bile boş zaman aktivitelerine katılırım derken %18,6'sı katılmadığını ifade etmiştir. Diğer aktiviteler arasında boş zamanıma yüksek öncelik tanırım sorusundaki en yüksek oran %17,9 ile tamamen katılıyorum, en düşük oran ise %41,5 ile hiç katılmıyorum olduğu görülmektedir.

KBSF öğrencileri boş zaman aktivitelerine yönelik eğitim ve ön hazırlık için zaman harcayabilirim sorusuna %10'luk oranla katılıyorum, %53,5'lik oranla hiç katılmıyorum yanıtını vermiştir.

Zamanım ve param yetse daha yeni boş zaman aktivitelerine katılırım %33,2 tamamen katılıyorum, %13,3 hiç katılmıyorum. Boş zaman aktivitelerini daha iyi yapabilmek için bir seminer ya da kursa katılabilirim sorusundaki en yüksek ve en düşük oranlar %28 tamamen katılıyorum, %23,3 hiç katılmıyorum.

Gelir durumum müsaade ettiği ölçüde boş zaman aktivitelerimde kullanmak üzere araç-gereç satın alırım sorusuna öğrencilerin yanıtı %36 tamamen katılıyorum, %15,8 hiç katılmıyorum. Ankete katılan öğrenciler seçme şansım olsa boş zaman ihtiyaçlarını karşılayan bir şehir ya da çevrede yaşarım sorusunda %19,3 ile en yüksek, %46,1 ile en düşük cevapları vermişlerdir.

Plansız bile olsa boş zaman aktivitelerine katılırım sorusundaki en yüksek oranın %29,5 katılıyorum, en düşüğünün ise %15,8 oranı ile hiç katılmıyorum seçeneği olduğu görülmektedir.

Öğrenciler, Boş zaman aktivitelerimde daha yeterli olabilmek için önemli derecede zaman ve efor harcarım sorusunda %28,7 tamamen katılıyorum, %22,8 hiç katılmam yanıtlarını vermişlerdir.

Boş zaman aktiviteleri ile meşgul olmak için boş zamanımın artması gerektiğini düşünüyorum sorusundaki en yüksek ve en düşük oranların sırası ile %36,5 tamamen katılıyorum, %14,5 hiç katılmıyorum seçenekleri olduğu gözlemlenmektedir. İmkânım olsa boş zaman aktiviteleri için harcadığım zaman miktarını artırırım sorusuna tamamen katılanların oranı %18,6, hiç katılmayanların oranı ise %45,3'tür.

Son olarak öğrencilerin, boş zaman aktivitelerine sık sık katılırım sorusuna %29,3 ile tamamen katılırken, %23 ile hiç katılmadıkları görülmektedir.

Tablo 9. KBSF Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Alt Boyutların İncelenmesi

Değişkenler		N	$\bar{x}$	Ss.	sd	t	p	Etki Büyüklüğü
Duyuşsal Boyut	*Kadın*	548	2,80	1,05	624	-2,096	0,036*	0,14
	Erkek	383	2,94	1,03				
Davranışsal Boyut	*Kadın*	548	3,08	0,94	624	-2,900	0,004*	0,19
	Erkek	383	3,26	0,88				
Bilişsel Boyut	*Kadın*	548	2,95	1,17	624	-2,532	0,011*	0,17
	Erkek	383	3,14	1,03				
Ölçek Ortalama	*Kadın*	548	2,96	0,96	624	-2,753	0,006*	0,18
	Erkek	383	3,11	0,89				

*: $p<0,05$

Cinsiyet bağımsız değişkenine ait bulgular incelendiğinde, öğrencilerinin cinsiyetlerine göre ölçeğe vermiş oldukları cevaplar arasında istatistiksel olarak duyuşsal, davranışsal, bilişsel boyutlarda ve ölçek ortalamasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). "t" değerinin eksi (-) yönde olması erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğunu göstermektedir.

Genel anlamda erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre ölçek maddelerine daha fazla katıldığı söylenebilir. Boyutların etki büyüklük değerleri d=0,14 ile d=0,19 arasında değer alarak tüm boyutlarda cinsiyetin, ölçeğe verilen cevaplar üzerinde düşük etkiye sahip olduğunu göstermiştir.

Tablo 10. KBSF Öğrencilerinin Bölümlerine Göre Alt Boyutların İncelenmesi

Değişkenler		N	$\bar{x}$	S.	Kareler Toplamı	Sd.	Kareler Ortalaması	F	P	Etki Büyüklüğü
Duyuşsal B.	*Öğretmenlik*	370	2,48	0,79	195,876	3	65,292	72,670	0,00*	0,19 (öğr / yön.-rek)
	Antrenörlük	251	2,66	0,99	832,881	927				
	Yöneticilik	186	3,24	1,13	1028,758	930	0,898			
	Rekreasyon	124	3,79	0,95						
Davranışsal B.	*Öğretmenlik*	370	2,82	0,76	128,693	3	42,898	59,764	0,00*	0,16 (öğr / Ant.-yön.-rek)
	Antrenörlük	251	3,05	0,90	665,383	927				
	Yöneticilik	186	3,45	0,91	794,076	930	0,718			
	Rekreasyon	124	3,90	0,85						
Bilişsel Boyut	*Öğretmenlik*	370	2,66	1,05	117,383	3	39,128	34,403	0,00*	0,10 (öğr / Ant.-yön.-rek)
	Antrenörlük	251	3,03	1,12	1054,308	927				
	Yöneticilik	186	3,30	0,96	1171,691	930	1,137			
	Rekreasyon	124	3,69	1,11						
Ölçek Ortalama	*Öğretmenlik*	370	2,66	0,74	143,481	3	47,827	66,027	0,00*	0.17 (öğr. / ant. / yön. / rek.)
	Antrenörlük	251	2,92	0,90	671,477	927				
	Yöneticilik	186	3,33	0,93	814,957	930	0,724			
	Rekreasyon	124	3,79	0,90						

*: $p<0,05$

KSBF öğrencilerinin okudukları bölüm değişkenine ait yapılan tek yönlü Varyans analizi incelendiğinde, öğrencilerinin ölçeğe vermiş oldukları cevaplar arasında istatistiksel olarak duyuşsal, davranışsal, bilişsel boyutlarda ve tüm ölçek boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). Yapılan Post Hoc testlerine göre; duyuşsal boyutta, beden eğitimi öğretmenliği ile spor yöneticiliği ve rekreasyon bölümleri arasında farklılaşma tespit edilmiştir. Öğrencilerin okudukları bölümün duyuşsal boyuta verilen cevaplar üzerinde orta düzey etkiye ($n^2=0,19$) sahip olduğu belirlenmiştir. Davranışsal boyutta farklılaşmanın kaynağı beden eğitimi öğretmenliği ile diğer bölümler arasında görülmekte iken bölüm değişkeni boyut üzerinde orta düzey etkiye ($n^2=0,16$) sahiptir. Bilişsel boyutta da farklılaşma beden eğitimi öğretmenliği ile diğer bölümler arasında olup etki düzeyi düşük ($n^2=0,10$) olarak tespit edilmiştir.

Tablo 11. KBSF Öğrencilerinin Gelir Durumuna Göre Alt Boyutların İncelenmesi

Değişkenler		N	$\bar{x}$	S.	Kareler Toplamı	Sd.	Kareler Ortalaması	F	P	Etki Büyüklüğü
Duyuşsal B.	*2000 TL Aşağısı*	305	2,83	0,99	12,058	2	6,029	5,50	0,04*	0,012 (2000 TL Aş. / 4000 TL Üz.)
	2000 TL -4000 TL	310	3,01	1,13	1016,699	928				
	4000 TL Üzeri	316	2,74	1,00	1028,758	930	1,096			
Davranışsal B.	*2000 TL Aşağısı*	305	3,12	0,88	5,809	2	2,904	3,41	0,03*	0,007 (2000 TL Aş. / 4000 TL Üz.)
	2000 TL -4000 TL	310	3,26	0,98	788,267	928				
	4000 TL Üzeri	316	3,07	0,88	794,076	930	0,849			
Bilişsel B.	*2000 TL Aşağısı*	305	3,01	1,10	4,706	2	2,353	1,87	0,15	-
	2000 TL -4000 TL	310	3,12	1,15	1166,985	928				
	4000 TL Üzeri	316	2,95	1,10	1171,691	930	1,258			
Ölçek Ort.	*2000 TL Aşağısı*	305	2,99	0,89	7,197	2	3,598	4,13	0,16	-
	2000 TL -4000 TL	310	3,13	0,99	807,761	928				
	4000 TL Üzeri	316	2,92	0,91	814,957	930	0,870			

*: $p<0,05$

KSBF öğrencilerinin gelir durumlarına ait yapılan Tek Yönlü Varyans (ANOVA) analizine göre; öğrencilerinin ölçeğe vermiş oldukları cevaplar arasında istatistiksel olarak duyuşsal ve davranışsal boyutlarda anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). Yapılan Post Hoc testlerine göre; duyuşsal ve davranışsal boyutlarda anlamlı farklılık "2000 TL Aşağısı" ile "4000 TL Üzeri" gelir durumuna sahip öğrencilerden kaynaklanmaktadır. Duyuşsal boyutta gelirin verilen cevaplara etkisi orta düzeyde ($n^2=0,012$) iken, davranışsal boyutta gelirin etkisi düşük etki ($n^2=0,007$) olarak belirlenmiştir.

Bilişsel boyutta ve tüm ölçeğin tek boyut olarak analiz edilmesinde anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p>0,05$).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu bölümde, Trakya Üniversitesi KSBF öğrenim gören 548'i kadın, 383'ü erkek olan üniversite öğrencilerinin rekreatif faaliyetlere bakış açılarını anlayabilmek amacıyla boş zaman tutum ölçeği uygulanmıştır; boş zaman tutum ölçeğinin duyuşsal, davranışsal ve bilişsel alt boyutlarının cinsiyet, bölüm ve gelir durumu değişkenlerine göre, verilen cevaplar üzerinden incelenmiştir.

"Cinsiyet" değişkeninin T-Testi sonuçlarına göre ölçeğin tüm boyutlarında, "Bölüm" değişkenine uygulanan Varyans analizi testi sonuçlarına göre ölçeğin tüm boyutlarında ve yine "Gelir" değişkenine uygulanan varyans analizi testi sonuçlarına göre ölçeğin duyuşsal ve davranışsal alt boyutlarında anlamlı farklılaşma tespit edilmiştir ($p<0,05$).

2011 yılında Akgül'ün "Farklı Kültürlerdeki Bireylerin Boş Zaman Aktivitelerine Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi: Ankara- Londra Örneği" adlı yapmış olduğu çalışmada, cinsiyet üzerinde bizim çalışmamıza benzer tespitlerde bulunmuştur. "Boş zaman tutumu, Ankara'daki bireylerin cinsiyetlerine göre genel olarak farklılık göstermektedir. Akgül (2011) çalışmasında; Londra'da cinsiyetin anlamlı farklılık oluşturmadığını buna keza Ankara'daki bireylerde bu durumun tam tersi şekilde farklılaşmaya sebep olduğunu belirtmiştir. Çalışmasının devamında Ankara'daki erkek katılımcıların boş zaman ve rekreatif zaman bakış açılarının, kadın katılımcılara göre daha yüksek (olumlu) olduğunu da dile getirmiştir. Ulaştığı bu sonucu şöyle yorumlamıştır; "Bu durumun sebebi, Türkiye gibi geleneksel denilebilecek toplumlarda kadınlar ve erkekler arasındaki rollerin örf ve adetlerle birbirinden ayrılsa da İngiltere gibi daha modern toplumlarda cinsiyet farklılığının, insanların tutum ve davranışlarına daha az yansıdığı şeklinde olabilir" (Akgül, 2011: 89). Akgül'ün bu sonucuna katkı sağlayarak açıklama getiren Wilson; "bazı aktivitelerin fiziksel güç öncelikli olması, kadınların ve erkeklerin toplumsallaşmada farklı deneyimlere sahip olması, kadınların ev merkezli geleneksel pozisyonda

bulunması ve kadınların sosyo-ekonomik statüsünün düşüklüğü" gibi gerekçeler belirtmiştir (Wilson, 1980; 22-32).

Araştırmamızda bulduğumuz cinsiyet değişkeninin farklılaştığı sonucunun tam tersi sonuca da Bakay ulaşmıştır. Bakay "Ortaöğretim Öğrencilerinin Boş Zaman Faaliyetlerine Yönelik Tutumun Belirlenmesi" isimli araştırmasında; öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve davranışsal alt boyutlarına verdikleri cevaplarının cinsiyet değişkeni açısından farklılaşmadığını belirtmiştir (Bakay, 2018; 51).

Akyüz 2015 yılında yaptığı çalışmada yine bizim çalışmamıza benzer bir tespitte bulunmuştur. Akyüz; "cinsiyet değişkeni ile ilgili yapılan t testi sonucunda erkek ve kadın öğrenciler arasında duyuşsal alan, bilişsel alanda ve toplamda anlamlı farklılığın olduğu gözlenmiştir. Davranışsal alanda ise anlamlı farklılık gözlenmemiştir. Duyuşsal alan, bilişsel alan ve toplamda anlamlı farklılığın kadın öğrenciler lehine olduğu görülmektedir." (Akyüz, 2015; 88) demektedir, fakat bizim çalışmamızda anlamlı farklılık erkek öğrenciler lehine çıkmıştır.

Deng ve arkadaşlarının benzer bir çalışması ise; Kanada vatandaşı olan Çin ve İngiliz asıllı kişilerin boş zaman tutumlarını karşılaştıran karşılaştırmıştır. Tespitlerinde; İngilizlerin ve Çinlilerin cinsiyet değişkenine göre boş zaman tutumlarında üç alt boyutta da herhangi bir farklılık belirlememişlerdir (Deng vd., 2005: 239-273).

Araştırmamızın diğer bir bağımsız değişkeni olan bölüm değişkenine göre ölçeğe verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Öğrencilerin okudukları bölümlerden beden eğitimi ve spor öğretmenliği ile spor yöneticiliği ve rekreasyon bölümleri arasında duyuşsal boyutta, davranışsal boyutta ve bilişsel boyutta farklılaşma görülmektedir. Ölçeğin genelinde ise tüm bölümler arasında farklılaşma görülmektedir. Denkel M. (2019) yapmış olduğu benzer çalışmada bölüm değişkeni için şu şekilde bir tespitte bulunmuştur;" Öğrencilerin okudukları bölüme göre ortaya çıkan farklılaşmanın ise; ders müfredatı ve okudukları bölümün, rekreatif

faaliyet olarak boş zamanlarda etkinlik yapma eğitiminin her bölümde verilmiyor olmasından kaynaklandığını düşünmekteyiz.” Bu tespit çalışmamızla benzer sonuçlar ortaya koymaktadır. Literatürdeki diğer çalışmalarda öğrencilerin okudukları bölüme bağlı farklılaşmadan bahsedilmemektedir.

Araştırmamızın gelir değişkenine göre duyuşsal ve davranışsal alt boyutlarda farklılaşma görülmektedir. Her iki boyutta da farklılaşmanın; 2000 TL aşağısı gelire sahip öğrenciler ile 4000 TL üzerinde gelire sahip öğrenciler arasında olduğu tespit edilmiştir. Denkel (2019) çalışmasında gelir değişkenine göre alt boyutlarda farka rastlamaz iken ölçeğin tümünde farklılık tespit etmiştir.

Akgül çalışmasında tercih edilen rekreatif etkinliklerin gelir durumuna göre değiştiğini belirtilmiştir. Ankara ve Londra’daki öğrencileri karşılaştırırken iki merkez arasında farklılık tespit etmiştir. Londra’daki öğrencilerin arkadaşları ile birlikte dışarıda yemek yeme etkinliklerine katılım sıklıklarının Ankara’daki öğrencilerden daha fazla olduğu tespitini yaparken, bu durumun öğrenci gelir durumuna bağlı olabileceği yorumunda bulunmuştur. (Akgül, 2011; 96).

Karaküçük ve arkadaşlarının çalışması Akgül’ ün çalışması ile benzerlik göstermektedir. Karaküçük; gelir düzeyi düşük olan öğrencilerin diğer öğrencilere göre dışarıda yemek yeme aktivitesini daha az gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. Araştırmalarının diğer tespitlerinden biri de rekreatif faaliyet olarak en az tercih edilen etkinlik türünün turistik etkinlik olduğudur. Bu tespitin nedenini ise katılımcıların gelir düzeyinin düşük olması ile açıklamışlardır (Karaküçük vd., 2008).

Sonuç olarak; Trakya Üniversitesi Kırkpınar Spor Bilimleri Fakültesi’nde okuyan öğrencilerin, cinsiyet bölüm ve gelir durumu değişkenlerine göre anlamlı farklılaşmalar tespit edilmiştir. Cinsiyet değişkeninin ölçeğin tüm alt boyutlarında farklılaştığı gözlemlenmiştir. Erkek öğrencilerin kadın öğrencilerden daha yüksek ortalamaya sahip olmalarının, rekreatif faaliyet alanlarının erkeklere hitaben daha rahat spor yapmalarına olanak sağladığı düşüncesini taşımaktayız. Erkeklerin geç

saatlerde rekreatif alanlara daha rahat ulaşım sağlayabilmeleri, spor salonlarının daha fazla erkek üyelerden oluşuyor olması ve toplumun ataerkil yapıya daha tolerans sağlıyor olması bulmuş olduğumuz sonuçların çıkarımlarıdır.

Öğrencilerin bölümlerine göre ortaya çıkan farklılaşmanın; spor bilimleri öğrencilerinin, beden eğitimi ve spor öğretmenliği, antrenörlük eğitimi, spor yöneticiliği ve rekreasyon bilim dallarında farklı müfredat ile eğitim almalarından kaynaklandığını düşünmekteyiz.

Son değişkenimiz olan gelir düzeyinde, duyuşsal ve davranışsal özelliklerde farklılaşmanın alt gelir ile yüksek gelir arasında olduğu sonucu manidardır. Şöyle ki; duyuşsal alan davranışlarından olan özgüven, sosyallik, iletişim, kendini ifade edebilme gibi özelliklerin gelire göre farklılaşmakta olduğunu düşünmekteyiz. Düşük gelirli öğrencilerin özgüvenlerinin düşük olduğunu, iletişim kuramadığını ve sosyalleşmede zorlanabileceğini düşünmemiz, buna keza gelir durumu yüksek olan öğrencilerde bu özelliklerin yüksek olabileceğini düşünmemiz kuvvetli muhtemel bir çıkarımdır. Bu sebeple spor bilimleri eğitimi veren okul müfredatlarına rekreatif faaliyetler ile ilgili dersler koyulacağı zaman ekonomi ve rekreatif faaliyet ilişkisini dikkate alan ders içeriğinin eklenmesi, araştırmamızın önerilerindendir. Yaptığımız bu çalışmanın rekreatif etkinlikler ve boş zaman konularında literatür kaynağı olarak katkı sağlayacağı düşüncesindeyiz.

KAYNAKÇA

Akgül BM, *Farklı Kültürlerdeki Bireylerin Boş Zaman Aktivitelerine Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi: Ankara- Londra Örneği*, Ankara; 2011.

Akgül BM, Gürbüz B. Bos Zaman Tutum Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *11. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi 2010*; Antalya.

Akyüz H, *Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Faaliyetlerine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi: Bartın Üniversitesi Örneği*, Bartın 2015.

Anderson Lorin W., *Attitudes and Their Measurement. Educational Research, Methodlogy and Measurement*. An International Handbook. Keeves JP. Editors. New York: Pergamon Press; 1988.

Aslan, L.N. (2000). *Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Değerlendirme Eğilimi*. İzmir: Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.

Aslan, N. (2005). *Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Değerlendirme Eğilimi, Öğretmen Yetiştiren Kurumlarda Karşılaştırmalı Bir Araştırma*, 2. Baskı, Ege Üniversitesi Yayınları, İzmir.

Ayhan, C. (2017). *Aktif Sporcuların Rekreatif Etkinliklere Katılımlarına Engel Oluşturabilecek Faktörlerin Yaşam Tatmini ve Yaşam Kalitesi Üzerine Etkisi,* (Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Öğretmenliği Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya.

Aytaç, Ö. (1994). "Modern Toplumda Boş Zaman Olgusu, Dünya'da ve Türkiye'de Sosyolojik Gelişmeler', *I. Ulusal Sosyoloji Kongresi*, 3–5 Kasım 1994.

Bakan, İ. (2012). *Çağdaş Yönetim Yaklaşımları İlkeler, Kavramlar ve Yaklaşımlar*, 2. Baskı, Beta Basım A.Ş., İstanbul.

Bakay M, *Ortaöğretim Öğrencilerinin Boş Zaman Faaliyetlerine Yönelik Tutumun Belirlenmesi*, Batman, 2018.

Chung Min-hau vd., *The Relationship Between Attitude Toward Physical Education and Leisure Time Exercise in High School Students Phsical Educator* 2002.

Çoruh, Y. (2012). *Üniversite Öğrencilerinin Rekreasyonel Eğilimleri ve Rekreasyonel Etkinliklere Katılımına Engel Olan Faktörler (Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Örneği),* (Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

Daily, J. W. (2000) *Recreation and Sport Planning and Design*, Human Kinetics, USA.

Denkel, M. (2019). *Üniversite Öğrencilerinin Rekreatif Faaliyetlere Bakış Açılarının Değerlendirilmesi; Trakya Üniversitesi Kırkpınar Besyo Örneği* (Master's thesis, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Eroğlu Feyzullah vd., "Örgüt Faaliyetleri Açısından Zaman Yönetimi", *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 10, Sayı: 3-4, 1994.

Gökdeniz, A. (1994) *Dünyada (Özellikle Avrupa'daki) Yeni Yapısal Değişikliklerin Uluslararası Turizm Hareketlerine Yansıması ve Türkiye*, Turizm Yıllığı, Tugev Yayınları, İstanbul.

Green Ken vd., Young People and lifelong participation in sport and physical activity: a sociological perspective on contemporary physical education programmes in England and Wales. Leisure Studies 2005.

Güler, H. (2017). *Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Boş Zaman Engellerinin Boş Zaman Motivasyonlarına Etkisinin Araştırılması (Bartın Üniversitesi Örneği),* (Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Bartın,.

Has, F. (2016). *Sağlık Sektöründe Çalışanların Boş Zamanlarında Rekreasyon Etkinliklerine Katılımlarının Önündeki Engellerin Belirlenmesi (Osmaniye Örneği),* (Gaziantep Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep.

Hergüner, G. (1993) *Kadınların Spor Yapmalarını Etkileyen Sosyo-Kültürel Faktörler (Samsun İli Uygulaması)* (Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)*.

Karaküçük Suat vd., Türk Toplumunun Bos Zaman Davranış Profilleri ve Rekreasyonel Etkinliklere Katılımdaki Engeller: Ankara İli Örneği. Ankara: Gazi Üniversitesi; 2008.

Karataş, N.Y. (2006). Yatılı İlköğretim Bölge Okullarında Okuyan Öğrencilerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Alışkanlıkları (Bingöl Örneği). (Yüksek lisans tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Bursa.

Kaya Sabri, Yetiştirme Yurtlarında Kalan Gençlerin Boş Zaman Değerlendirme Eğilimi ve Etkinliklerin Sosyalleşmeye Etkisi, Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstititüsü; 2003.

Kocaekşi Serdar (ed.), *Boş Zaman ve Rekreasyon Yönetimi*, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, Mayıs 2012.

Kraus, R. G. (1977). *Recreation Today, Program, Planing and Leadership*, Goodyear Publishing Company, İnc., Santa Monica, California.

Mutlu, İ. (2008). *Egzersiz Yapan Kişilerin Boş Zamanlarına Yönelik Tutumları Üzerine Bir Araştırma-Kayseri İli Örneği,* (Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi).

Önal, L. (2017). *Atatürk Üniversitesi Öğrencilerinin Boş Zaman Tutumları ile Boş Zaman Aktivitelerine Katılımını Engelleyen Faktörlerin İncelenmesi),* (Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Spor Yönetimi Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzurum.

Smith, H. W. (1998). *Hayatı ve Zaman Yönetiminin 10 Doğal Yasası,* (Çeviren: Aslı Çıngıl Çelik), Rota Yayın Yapım Tanıtım, İstanbul.

Tavşancıl Ezel E. Tutumların Ölçülmesi ve SPSS Veri Analizi. Ankara: Nobel Yayınları; 2002.

Torkindsen, G. (1993). *Leisure and Recreation Management,* E and FN Span, London.

Yavaş Ümit vd., (2012). "Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Zaman Yönetimi Becerilerinin Değerlendirilmesi'', TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni, sayı 11.

EKLER

Ek 1. Boş Zaman Tutum Ölçeği

DEMOGRAFİK BİLGİLER **Cinsiyetiniz**: Kadın () Erkek () **Bölümünüz**: Öğretmenlik() Antrenörlük() Spor Yöneticiliği() Rekreasyon() **Çalışma Durumunuz**: Tam Zamanlı() Yarım Zamanlı() Çalışmıyor() **Ailenizin Gelir Durumu**: 2000 TL aşağısı() 2000-4000 TL() 4000 TL üstü	(5) TAMAMEN KATILIYORUM	(4) KATILIYORUM	(3) KARARSIZIM	(2) KATILMIYORUM	(1) HİÇ KATILMIYORUM
DUYUŞSAL					
1. Boş zaman aktiviteleri ile meşgul olduğumda zaman çok çabuk geçiyor	5	4	3	2	1
2. Boş zaman aktiviteleri ile meşgul olmaktan hoşlanıyorum	5	4	3	2	1
3. Boş zaman aktivitelerim bana zevkli deneyimler sağlar	5	4	3	2	1
4. Boş zaman aktivitelerim bana keyif veriyor	5	4	3	2	1
5. Boş zaman aktivitelerime değer veririm	5	4	3	2	1
6. Boş zamanın benim için iyi olduğunu hissediyorum	5	4	3	2	1
7. Boş zaman aktivitelerimden hoşlanıyorum	5	4	3	2	1
8. Boş zaman aktivitelerim canlandırıcıdır	5	4	3	2	1
9. Boş zaman aktiviteleri ile sık sık meşgul olmanın uygun olduğunu düşünüyorum	5	4	3	2	1
10. Boş zamanım boyunca kendim olabiliyorum	5	4	3	2	1
11. Boş zaman aktiviteleri dikkatimin tamamını alıyor	5	4	3	2	1
12. Boş zaman aktiviteleri için harcadığım zamanın boşa geçmediğini hissediyorum	5	4	3	2	1
BİLİŞSEL					
13. Boş zaman aktiviteleri bireyler ve toplum için faydalıdır	5	4	3	2	1
14. Boş zaman aktiviteleri ile meşgul olmak zamanı akıllıca kullanmaktır	5	4	3	2	1
15. Boş zaman aktiviteleri sağlığa katkı sağlar	5	4	3	2	1
16. İnsanlar çoğunlukla arkadaşlık ilişkilerini boş zamanlarında geliştirirler	5	4	3	2	1
17. Boş zaman aktiviteleri mutluluğu artırır	5	4	3	2	1
18. Boş zaman aktiviteleri önemlidir	5	4	3	2	1
19. Boş zaman aktiviteleri enerjiyi yenilemeye yardımcı olur	5	4	3	2	1
20. Boş zaman aktiviteleri kişisel gelişim için bir araç olabilir	5	4	3	2	1
21. Boş zaman aktiviteleri bireylerin rahatlamasına yardımcı olur	5	4	3	2	1
22. İnsanlar boş zaman aktivitelerine ihtiyaç duyar	5	4	3	2	1
23. Boş zaman çalışma verimini artırır	5	4	3	2	1
24. Boş zaman aktiviteleri sosyal ilişkiler için iyi bir fırsattır	5	4	3	2	1
DAVRANIŞSAL					
25. Meşgulken bile boş zaman aktivitelerine katılırım	5	4	3	2	1
26. Diğer aktiviteler arasında boş zamanıma yüksek öncelik tanırım	5	4	3	2	1
27. Boş zaman aktivitelerine yönelik eğitim ve ön hazırlık için zaman harcayabilirim	5	4	3	2	1
28. Zamanım ve param yetse daha yeni boş zaman aktivitelerine katılırım	5	4	3	2	1
29. Boş zaman aktivitelerini daha iyi yapabilmek için bir seminer ya da kursa katılabilirim	5	4	3	2	1
30. Gelir durumum müsaade ettiği ölçüde boş zaman aktivitelerimde kullanmak üzere araç-gereç satın alırım	5	4	3	2	1
31. Seçme şansım olsa boş zaman ihtiyaçlarını karşılayan bir şehir ya da çevrede yaşarım	5	4	3	2	1
32. Plansız bile olsa bazı boş zaman aktivitelerine katılırım	5	4	3	2	1
33. Boş zaman aktivitelerimde daha yeterli olabilmek için önemli derecede zaman ve efor harcarım	5	4	3	2	1
34. Boş zaman aktiviteleri ile meşgul olmak için boş zamanımın artması gerektiğini düşünüyorum	5	4	3	2	1
35. İmkânım olsa boş zaman aktiviteleri için harcadığım zaman miktarını artırırım	5	4	3	2	1
36. Boş zaman aktivitelerine sık sık katılırım	5	4	3	2	1

Ek 2. Etik Kurul Onayı